

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ
INSTITUTAS

POLITIKOS MOKSLŲ BAKALAURO PROGRAMA

INGRIDA KNIEŽAITĖ
IV kurso studentė

**RUSIJOS FEDERACIJOS SANTYKIS SU TARPTAUTINE TEISE:
TAPATYBĖS ANALIZĖ**
BAKALAURO DARBAS

Darbo vadovė: Erika Leonaitė

Vilnius, 2017

Bakalauro/magistro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....

(data)

.....

.....

(parašas)

(v., pavardė)

Bakalauro/magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....

(data)

.....

(Gynimo komisijos sekretorės parašas)

Bakalauro/magistro darbo recenzentas:

.....

(v., pavardė)

Bakalauro/magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas:

Komisijos nariai:

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Kniežaitė I. Rusijos Federacijos santykis su tarptautine teise: tapatybės analizė: Politikos mokslų specialybė, bakalauro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė E. Leonaitė. – V., 2017. – 55 p.

Reikšminiai žodžiai: tarptautinė teisė, tapatybė, Rusijos Federacija, suverenitetas, žmogaus teisės, tarptautiniai principai, Krymas, Kosovas.

Šiame darbe bus nagrinėjama Rusijos Federacijos santykis su tarptautinės teisės principais. Rusijos tarptautinių normų suvokimas vertinamas pasitelkiant konstruktyvistinę prieigą, kuri papildo jau egzistuojančius aiškinimus. Svarbiausiu analizės aspektu pasirinkta Rusijos tapatybė. Ji tiriama pasitelkiant „aš“ ir „kitas“ priešinio modelį.

Darbe naudojama oficialaus Rusijos diskurso analizė, kuri apima šaltinius nuo 2000 m. kai imta aiškiau formuoti Rusijos tapatybę.

Tyrimu parodoma kokią reikšmę Rusija suteikia tam tikriems tarptautiniams principams ir kaip jie naudojami. Taip pat atskleidžiama, kokie tapatybės elementai siejami su Rusijos „aš“ ir „kitu“ bei kaip tam tikri apibrėžimai paveikia jos santykį su tarptautinėmis normomis.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas darbas (*Rusijos Federacijos santykis su tarptautine teise: tapatybės analizė*) yra:

1. Atliktas mano paties ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Vardas, pavardė

(parašas)

Turinys

Įvadas	6
I. Teorinis pagrindas	11
1. Konstruktyvizmas	11
2. Tapatybės santykis su tarptautine teise	13
II. Metodologija: diskurso analizė	17
III. Rusijos oficialaus diskurso analizė	19
1. Taiki Rusija vs. grėsmingas „kitas“	20
2. Teisingoji Rusija vs. veidmainiškas „kitas“	26
3. Nuvertinta Rusija vs. hegemoniškas „kitas“	38
Išvados	42
Literatūros sąrašas	45
Summary	52

Įvadas

Pastaraisiais metais tarptautinės bendruomenės dėmesį prikaustė įvykiai Europoje bei Viduriniuosiuose Rytuose. Nors tarptautinėje aplinkoje dar iki šių įvykių nuolat kildavo nesutarimų dėl tam tikrų veiksmų ir tarptautinės teisės principų, pastarieji įvykiai drastiškai pakeitė Vakarų valstybių ir Rusijos santykius, egzistavusius nuo Sovietų Sąjungos žlugimo bei privertė šalis koreguoti savo politikas tarptautinėje arenoje. Rusijos veiksmai Kryme ir jo aneksija buvo pasmerkta tarptautinės bendruomenės, įvardinta kaip pažeidžianti tarptautinę teisę ir paniekianti svarbiausias normas – agresijos draudimą, suverenitetą, teritorinį vientisumą bei žmogaus teises.¹ Tačiau tos pačios tarptautinės teisės normos buvo pasitelktos Rusijos, kalbant apie Kosovo nepriklausomybę. Dar daugiau, Rusija ėmė kritikuoti Vakarų teisės pažeidimus ir manipuliacijomis bei tarptautinio stabilumo griovimu. Tai parodo, jog valstybių santykis su tarptautine teise komplikotas. Jos ne visada laikosi taisyklių, tačiau tuo pat metu savo veikimą visada bando argumentuoti tarptautinėmis normomis. Todėl kai kurie autoriai - Jack L. Goldsmith, Eric A. Posner, L. F. L. Oppenheim,² J. Mearsheimer, S. Hoffmann³ - mano, jog valstybių santykis su tarptautine teise - vienareikšmiškai manipuliacinis. Valstybės tik argumentuoja tarptautinėmis taisyklėmis, tačiau iš tiesų tik siekia naudos. Anne-Marie Slaughter teigia, jog dažniausiai šalių bendradarbiavimą ir sutarimą nulemia svarbūs nacionaliniai interesai.⁴ Eric A. Posner palaikydamas šią poziciją priduria, jog tarptautinė teisė tik imituoja politiką ir valstybių neįpareigoja, jos laisvai renkasi, kokių taisyklių laikytis, o kokių ne.⁵ Jack L. Goldsmith argumentuoja pasitelkdamas racionalaus pasirinkimo teoriją,

---

¹ Aaron Akinyemi, „Ukraine Crisis: World Leaders React to Unfolding Disaster in Crimea“, *International Business Times*, 2014 <<http://www.ibtimes.co.uk/ukraine-crisis-world-leaders-react-unfolding-crisis-crimea-1438553>>

² Lassa Francis Lawrence Oppenheim, *International law*, Vol 1-2, London: Longmans, Green and Co., 1905. <<https://archive.org/stream/internationallaw12oppe#page/n5/mode/2up>> [Žiūrėta 2016 10 20]

³ Stanley Hoffmann, „International Systems and International Law“, *World Politics*, Vol. 14, No. 1, 1961. <<https://www.jstor.org/stable/pdf/2009562.pdf>> [Žiūrėta 2016 10 20]

⁴ Anne-Marie Slaughter, „Building global democracy“, *Chicago Journal of international law*, Vol. 1, Nr. 2, 2000, 223.

⁵ Eric A. Posner, „Do States Have a Moral Obligation to Obey International Law?“, *Stanford Law Review* 55(5), 2003, 1901-1919, <http://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2781&context=journal_articles>.

pagal kurią sudėtingi socialiniai reiškiniai aiškinami per kaštus ir naudą.⁶ Tokia logika teigia, jog valstybės siekia įgyvendinti nacionalinius interesus, patirdamos kuo mažiau nuostolių. Tad tarptautinė teisė yra tik savanaudiškų interesų rezultatas. Valstybės laikosi jos tik tada, kai nepaisymas sukuria dideles neigiamas pasekmes ir pakenkia interesams.⁷ O tai, kad kartais šalys visgi laikosi tam tikrų normų yra viso labo interesų ir taisyklių atsitiktinis sutapimas.⁸

Tačiau kiti autoriai į valstybės ir tarptautinės teisės santykį žvelgia optimistiškiau. Pavyzdžiui, Heath Pickering tvirtina, jog valstybės apskritai linkusios laikytis tarptautinės teisės. Tai sukuria stabilumą ir nuspėjamumą, kurio šalys siekia.⁹ Louis Henkin rašo, jog „beveik visos valstybės laikosi beveik visų tarptautinės teisės principų ir beveik visų įsipareigojimų beveik visą laiką“.¹⁰ Autorius Anthony D'Amato žengia dar toliau ir teigia, kad tarptautinė teisė apsigina ir yra įgyvendinama būtent leidamasi kartais būti pažeidžiama, kad būtų išsaugotos svarbesnės jos normos.¹¹ Malcolm Shawn argumentuoja, jog tarptautinės teisės pažeidimai nėra tokie dažni, kaip būtų galima tikėtis, tačiau labiau matomi, nes apie juos daug kalbama bei rodoma. Tačiau apskritai valstybės tarptautinių normų nekvestionuoja.¹² Normos ir taisyklės sukuria gaires veikimui ir padeda nuspėti šalių veiksmus bei išvengti visiško chaoso ir nenuspėjamumo. Iš šių skirtingų autorių diskusijos galima pastebėti, jog valstybių santykis su tarptautine teise suvokiamas ir analizuojamas skirtingai.

Rusijos Federacija (toliau, Rusija) yra viena didžiausių ir galingiausių pasaulio valstybių, tad jos užsienio politika visada domino tyrėjus. Nors jos veikimas

---

⁶ Meghana V. Nayak, „Review: International Law as a Tool of Power Politics“, *International Studies Review*, Vol 7, No 3, 2005, 469-471 <<https://www.jstor.org/stable/pdf/3699768.pdf>>

⁷ Jack L. Goldsmith and Eric A. Posner, *The Limits of International Law*, New York, Oxford University Press, 2005, 7-8.

⁸ Heath Pickering, „Why do states mostly obey international law?“, The University of Melbourne, 2013. <<http://www.e-ir.info/2014/02/04/why-do-states-mostly-obey-international-law/>>

⁹ Ten pat.

¹⁰ Harold Hongju Koh, „Why Do Nations Obey International Law?“, *Yale Law School Faculty Scholarship series*, Paper 2101, 1997, <http://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2897&context=fss_papers

¹¹ Anthony D'Amato, „The Coerciveness of International Law“, *Northwestern University School of Law, Faculty Working Papers*, Paper 91, 2010.

<<http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1090&context=facultyworkingpapers>>

¹² David Harris, *International law – cases and materials*, 5 leid. London: Sweet & Maxwell, 1998. <<http://www.gbv.de/dms/spk/sbb/recht/toc/280107900.pdf>> [žiūrėta 2016 10 18]

tarptautinėje arenoje ne visada atitinka tarptautinės teisės principų, Rusija dažnai pasitelkia juos argumentuodama savo politiką bei siekdama pagrįsti savo veiksmų logiką. Todėl Rusijos ir tarptautinės teisės santykis tampa dar vienu mokslinės analizės lauku. Sumantra Maitra teigia, jog Rusijos politika visada buvo realistinė.¹³ Joje visada buvo svarbus galios balansas. Ji save laiko pasauline galybe, į kurią privalo atsižvelgti kitos valstybės.¹⁴ Tai parodo nuolatinis karinės galios didinimas ir demonstravimas, retorika apie kovą su terorizmu, teritorijos saugojimas ir įtakos plėtimas į kaimynines valstybes.¹⁵ Maria Issaeva teigia, jog Rusija laikosi post-Sovietinės tarptautinės teisės doktrinos. Teisės teoretikai Rusijoje artikuliuoja aukščiausių valstybės pareigūnų idėjas. Teisė yra neatskiriama nuo politinių įvykių tad vis dar labai šališka ir paklūstanti politikų interpretacijoms.¹⁶ Be to pažymima, jog Rusijos akademinė sistema pasenusi – mažai išvystytas teorinis teisės pagrindas, susitelkiama ties konkrečių atvejų argumentavimu tarptautinės teisės normomis, dažnai net negebama diskutuoti angliškai.¹⁷ Visa tai prisideda prie lėto mokslinio teisės vystymosi. Meghan Bodette teigia, jog Rusija suvokia teisę ne kaip tam tikrą siektiną idealą, o kaip įrankį savo veiksmams argumentuoti. Todėl dažnai naudojami argumentai nurodantys, jog ir kitos valstybės taip elgėsi kažkuriuo atveju.¹⁸ Parinkdama pavyzdžius, kur kiti nepaisė tarptautinės teisės, Rusija mano, sukurianti legitimumą savo veikimui. Taip pat pabrėžiama, jog Rusija naudoja agresiją siekdama sukurti precedentes ir taip paveikti tarptautines praktikas. Naudodama karinę jėgą konfliktuose ir matydama, jog sąjungininkai jos nestabdo, ji kuria praktikas, kurias vėliau panaudoja savo užsienio politikoje.¹⁹ Profesorius Lauri Mälksoo teigia, jog Rusijos santykį su tarptautine teise galima aiškinti per tai, kaip Rusija vystėsi istoriškai, kokie įvykiai ir kaip keitė jos suvokimą apie šalies vietą pasaulyje ir tarptautinės teisės vietą Rusijoje. Nuo to, ar Rusija save laiko Europos ar

---

¹³ Sumantra Maitra, „Realism in Russian Foreign Policy: The Crimean Case“, *CLAWS Journal*, Vol 1, 2014, 116-128. <http://www.claws.in/images/journals_doc/267144158_SumantraMaitra.pdf>

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ Ten pat.

¹⁶ Maria Issaeva, Does „Russian international law“ have an international academic future?“, *EJIL:Talk!*, 2015, <<http://www.ejiltalk.org/does-russian-international-law-have-an-international-academic-future/>> [Žiūrėta 2017 04 30]

¹⁷ Ten pat.

¹⁸ Meghan Bodette, „Dangerous precedents: Russia’s use and misuse of international law“, *Nations and States, Content, News and Analysis*, 2016, <https://nationsandstates.com/2016/02/25/dangerous-precedents-russias-use-and-misuse-of-international-law/>> [Žiūrėta 2017 05 01]

¹⁹ Ten pat.

Azijos dalimi, priklauso ir jos santykis su tarptautine teise bei jos požiūris į ją.²⁰ Autorius pažymi, jog Rusija visiškai kitaip supranta sąvokas, kurias vartoja Vakarų valstybės. Žmogaus teisės, genocidas, R2P, taikos palaikymas – šie terminai vartojami daugelio pasaulio šalių, tačiau jų prasmė skiriasi. Tai, kas Pietų Osetijoje Rusijos buvo vadinama etniniu valymu, Vakaruose nebuvo juo laikoma. L. Malksoo pateikia vieną pirmųjų bandymų Rusijos teisės suvokimą aiškinti jos civilizacine raida.

Žvelgiant į esamus tyrimus galima išskirti 2 pagrindines kryptis: pirmajai priklauso autoriai, kurie tiki tarptautinės teisės svarba ir reikšme bei jos įtaka valstybių sprendimams; antrajai kryptčiai priklauso tyrėjai, kurie skeptiškai žvelgia į tarptautinės teisės reikšmę ir valstybių interesus laiko lemiančiais šalių veikimą. Abiem atvejais didžiausią mokslinės diskusijos dalį sudaro tyrimai apie tai, ar valstybės laikosi ar ne tarptautinės teisės ir kodėl. Tačiau vis dar nedaugelis autorių bando analizuoti kaip konkrečiai šalys suvokia tam tikrus principus ir iš kur šie supratimai atsiranda. Todėl šiame darbe bus siekiama atsakyti į klausimą – kaip ir kodėl Rusija supranta ir naudoja tarptautines normas.

Svarbu kalbėti ne tik apie tai, kokią reikšmę teisė turi valstybėms, bet ir kas lemia skirtingus teisės principų supratimus. Atsižvelgiant į tai, šio darbo tikslas yra išanalizuoti Rusijos santykį su tarptautine teise ir pateikti papildantį aiškinimą apie tai, kaip ir kodėl Rusija supranta bei naudoja tarptautinius principus. Svarbu pabrėžti, jog šiuo darbu nebus siekiama paneigti (neo)realistines idėjas ar atmesti kitas teorijas. Įvairios priegigos gali prisidėti prie geresnio valstybių veikimo supratimo, todėl ne jų konfliktas, o kooperacija suteikia daugiausia naudos.

Siekiant minėto tikslo, darbui keliami tokie uždaviniai:

1. Suformuluoti teorinį pagrindą, remiantis konstruktyvistine prieiga;
2. Išanalizuoti Rusijos oficialųjį diskursą;
3. Išanalizuoti oficialiajame diskurse atsiskleidžiančias „aš“ ir „kito“ priešpriešas;
4. Išanalizuoti, kaip Rusijos tapatybė veikia tarptautinių principų supratimą ir naudojimą.

---

²⁰ Lauri Mälksoo, *Russian Approaches to International Law*, Oxford University Press, 2015, 71.

Darbo aktualumas grindžiamas 2 aspektais. Pirma, kaip jau minėta, Rusija savo veiksmus visada grindžia viena ar kita tarptautine taisykle – suvereniteto ir teritorinio vientisumo saugojimu, rusų teisių gynimu užsienio valstybėse, tarptautinės taikos palaikymu ir kt. Tačiau tos pačios taisyklės skirtingai interpretuojamos skirtinguose kontekstuose. Dar daugiau, jų naudojimas neatitinka dominuojančios kitų valstybių praktikos tarptautinėje sistemoje. Akademinuose darbuose valstybių santykis su tarptautine teise dažniausiai aiškinamas iš (neo)realistinės perspektyvos. Teigiama, jog valstybės naudojami teise kaip įrankiu savo interesams tenkinti. Visgi konstruktyvizmas gali papildyti (neo)realistinius aiškinimus analizuodamas, iš kur tam tikri interesai atsiranda ir kodėl jie yra būtent tokie.

Antra, Rusija yra viena didžiausių ir galingiausių pasaulio valstybių. Jos veikimas tarptautinėje erdvėje daro įtaką ir kitoms šalims tiek politiškai, tiek ekonomiškai. Pastarųjų metų pasaulio politiniai įvykiai, kaip konfliktas Ukrainoje ir Krymo aneksija, sankcijos Rusijai bei neramumai Sirijoje, leidžia stebėti kaip šalys naudoja tarptautinę teisę ir kokias praktikas kuria dalyvaudamos šiuose įvykiuose. Išryškėję neatitikimai Vakarų ir Rusijos tarptautinės teisės interpretacijose skatina diskutuoti apie tai, kodėl būtent taip Rusija naudoja tarptautinę teisę ir iš kur kyla skirtingas jos suvokimas. Žinoma, valstybės lyderių retorika dažnai neatitinka realių valstybės veiksmų. Visgi teisiniai argumentai naudojami Rusijos kuria tam tikras praktikas, pateikia tam tikrą požiūrį į sąvokų interpretacijas, kurias vėliau gali perimti kitos valstybės. Tad numoti ranka į Rusijos teisinę argumentaciją būtų aplaidu. Analizuoti, kas lemia vienokį ar kitokį teisės supratimą yra būtina, bandant paaiškinti Rusijos veikimo logiką ir netgi nuspėti jos veiksmus ateityje.

Darbo teorinį pagrindą sudaro konstruktyvistinė prieiga. Jos idėjos apie socialiai konstruojamą pasaulio sistemą bei skirtingą elgesį, nulemtą valstybių tapatybių, leidžia pateikti papildantį aiškinimą, kodėl šalys skirtingai suvokia tam tikrus tarptautinius principus. Didžiausias dėmesys bus skiriamas Rusijos tapatybės analizei, kuri bus atskleidžiama per „aš“ ir „kitas“ artikuliaciją oficialiajame diskurse. Kaip valstybė supranta save, kokį vaidmenį sau priskiria ir kaip įsivaizduoja tarptautinę tvarką gali nulemti jos veiksmus bei jų argumentacijas. Todėl kalbėti apie Rusijos tapatybę tampa svarbu.

Darbo tikslui įgyvendinti bus naudojama diskurso analizė. Ji apims oficialių Rusijos politinių lyderių ir institucijų dokumentus, kuriuose atsiskleidžia Rusijos tapatybė

per „aš“ ir „kitas“ priešpriešą. Didžiausias dėmesys bus teikiamas oficialiems politinių lyderių pasisakymams, valstybės institucijų dokumentams ir pan. Tapatybei ir tarptautinės teisės suvokimui iliustruoti bus pasitelkiami politiniai įvykiai ir jų mokslinės analizės. Tekstų atrinkimui bei tyrimo dizainui sukurti bus pasitelkiami autorės Lene Hansen modeliai ir pavyzdžiai.

Pirmiausia, darbe bus analizuojama konstruktyvizmo teorija ir svarbiausi jos bruožai. Tada bus pereinama prie konkretesnių teorijos aspektų, reikalingų analizei atlikti – t. y. tapatybės konstruktyvizmo teorijoje bei jos santykio su tarptautine teise aptarimas. Po to bus detaliau pristatoma pasirinkta metodologija, tekstų atrinkimo strategija ir tyrimo dizainas. Antrojoje darbo dalyje bus pereinama prie Rusijos oficialaus diskurso analizės. Pasitelkus diskursą bus siekiama apibrėžti Rusijos tapatybę, atsiskleidžiančią per „aš“ ir „kitas“ apibrėžimą. Galiausiai, pasitelkiant konstruktyvizmo teoriją bei Rusijos tapatybės analizę diskurse, bus pateiktos išvados atsakant į klausimą, kas lemia vienokį ar kitokį Rusijos tarptautinės teisės supratimą bei naudojimą.

I. Teorinis pagrindas

Ši dalis skirta teoriniam darbo pagrindui, suteikiančiam tam tikrą analizės perspektyvą arba žiūros tašką, kuriuo grindžiamos darbo prielaidos. Pirmiausia aptariamas konstruktyvizmas jo pamatinės idėjos. Po to atskleidžiama tapatybės koncepcija teorijoje, „aš“ ir „kito“ artikuliacijos modelis bei jų reikšmė analizuojant Rusijos tarptautinės teisės suvokimą.

1. Konstruktyvizmas

Viena pagrindinių tarptautinių santykių teorijų, siekiančių paaiškinti subjektų veikimą tarptautinėje erdvėje, yra konstruktyvizmas. Tai yra plati paradigma, kurianti prielaidas apie pasaulį ir žmogaus elgesį. Vien tai, kad ši teorija kalba apie nuolatinę realybės kitimą, socialinį idėjų, normų ir taisyklių konstravimą, skirtingas veikėjų tapatybes ir jomis grindžiamus suvokimus nurodo, kokią plačią diskusiją apima ši teorija.

Konstruktivizmas, kaip ir anarchija, A. Wendto žodžiais, yra tai, ką kiekvienas konstruktivistas iš jos padaro.²¹

Visgi yra tam tikros pamatinės prielaidos, kuriomis galima apibūdinti konstruktivizmo esmę. Pirmiausia, konstruktivizmas tikrovę laiko socialiai konstruojama. Vienas konstruktivizmo teorijos pradininkų F. Kratochwill pabrėžia, jog tarptautiniai santykiai yra socialiai sukonstruoti. Valstybė iš tiesų neegzistuoja – egzistuoja tam tikros konvencijos ir susitarimai, dėl kurių mes laikome tam tikrą teritoriją valstybe, priskiriame jai charakteristikas, kurios, mūsų manymu, apibrėžia valstybės sąvoką.²² Veikėjai patys sukuria tikrovę, tad ji nėra statiška ir nekintama, o nuolat kuriama skirtingų veikėjų sąveikų.

Antra svarbi teorijos prielaida ta, kad konstruktivizmas atsisako dėmesį sutelkti vien į materialiuosius veiksnius – karinė ir ekonominė galia, nors ir išlieka svarbiais faktoriais, nebėra vieninteliai valstybių elgesį lemiantys veiksniai. Daug svarbiau tampa analizuoti, kaip materialūs veiksniai yra suvokiami t. y. kokias reikšmes skirtingi veikėjai jiems priskiria.²³ Nuo šių suvokimų priklausys, kaip valstybės elgsis. Žinoma, realistiniai teiginiai nėra visiškai atmetami. A. Wendt sutinka su Mearsheimer principais: tarptautinė sistema anarchiška, valstybės siekia užsitikrinti išlikimą, jos veikia racionaliai, niekada negali būti užtikrintos kitų siekais bei gali agresyviai naudoti jėgą.²⁴ Visgi autorius prideda: nors galios pasiskirstymas visada įtakos valstybių veiksmus, tačiau kaip jie bus paveikti priklausys nuo „intersubjektyvių supratimų ir lūkesčių“.²⁵

Trečia konstruktivizmo prielaida pabrėžia tapatybių svarbą. Nuo to, kaip valstybės suvokia save ir kitus priklausys, kaip jos elgsis ir kaip reaguos į kitų veiksmus. Jei valstybė save mato kaip liberalią demokratiją, kuriai svarbūs humanitariniai idealai, ji

---

²¹ Dovilė Jakniūnaitė, Evaldas Nekrašas, „Kaip tirti tarptautinius santykius konstruktivistškai: filosofinių prielaidų ir teorinių nuostatų analizė.“ *Politologija*, 3(59), 2010, 33.

²² Jan Klabbers, „Friedrich Kratochwil. The Status of Law in World Society: Meditations on the Role and Rule of Law“, *European Journal of International Law*, Vol 25, issue 4
<<http://ejil.oxfordjournals.org/content/25/4/1195.full>> [Žiūrėta 2016 12 01]

²³ Dale C. Copeland, „The Constructivist Challenge to Structural Realism: A Review Essay“, *International Security*, MIT press, No. 2, 2000 <<http://www3.nccu.edu.tw/~lorenzo/Copeland.pdf>>

²⁴ Eyal Benvenisti, Moshe Hirsch, *The Impact of International Law on International Cooperation: Theoretical Perspectives*, UK: Cambridge University press, 2004, 35.

<https://books.google.lt/books?id=90isBGHjn2cC&pg=PA35&lpg=PA35&dq=Wendt+and+international+law&source=bl&ots=S8eMIFqQ2_&sig=B9WhglKfSZ6ulcPKVrKE1JDxZVg&hl=lt&sa=X&ved=0ahUKEwiY4JrhudPSAhWOKCwKHTdDBd0Q6AEITzAG#v=onepage&q=Wendt&f=false> [Žiūrėta 2017 03 13]

²⁵ Alexander Wendt, „Constructing International Politics.“ *International Security*, 20(1), 1995, 73.

greičiausiai aktyviai prisidės prie pagalbos besivystančioms valstybėms ar humanitarinės krizės paliestiems regionams. Taip pat jei valstybė mato kitą valstybę kaip agresorę ir ja nepasitiki, tai pirmoji valstybė ieškos būdų save apginti, kurs saugumo sistemas ir ginkluosis, taip įsitraukdama į saugumo dilemą.²⁶ Tačiau tapatybės nėra duotybės, jos vystosi ir yra palaikomos arba keičiamos per sąveikas.²⁷ Visgi kadangi tapatybė yra valstybės esmė ir ją apibrėžia, keitimosi procesas gali būti labai lėtas ir sunkus.

Konstruktivizmas gali pasirodyti kaip lengvas atsakas visoms problemoms. Jis pasirodo kaip įgalinantis subjektus kaitai, leidžiantis išspręsti viską vien pakeitus požiūrį į juos ir suteikiantis daug galios sistemos veikėjams. Vis dėlto konstruktivistai nėra utopistai. Nors viskam suteikiama galimybė pasikeisti ir niekas nėra „iškalta akmenyje“, daugeliu atveju aptariamoms struktūroms ir koncepcijoms yra labai plačios, senos, giliai įsišaknijusios subjektų prigimtyje, todėl jų kitimas yra labai ilgas ir sudėtingas procesas.

2. Tapatybės santykis su tarptautine teise

Jau minėta, jog tapatybė yra viena svarbiausių konstruktivizmo koncepcijų. Ją verta panagrinėti atidžiau, nes būtent tapatybės analizė leidžia kalbėti apie valstybių veikimą pasaulyje ir jų požiūrį į tarptautinę teisę.

A. Wendt tapatybę apibūdina kaip „supratimus ir lūkesčius apie save“.²⁸ Iš tapatybės atsiranda veikėjų interesai, kurie vėliau nulemia veikimą, todėl tapatybės yra itin reikšmingos. Pasak autoriaus, jos taip pat nulemia visą tarptautinę sistemą. Kaip šalys supranta save ir kitus apibrėš, kokią politiką jos įgyvendins.²⁹ Taip valstybės tarsi įrėmina savo veikimą ir pasirenka tam tikrą požiūrį ar perspektyvą. Nuo tos akimirkos tolesni veiksmai, argumentavimas bei interpretacijos atspindės šalies savęs suvokimą.

Iver Neumann taip pat pažymi, jog tapatybei itin svarbus yra „kitas“. Tik mąstydami apie „kitą“ galime suprasti save ir apibrėžti, koks „mano“ ir „kito“ vaidmuo

---

²⁶ Ten pat, 391-425.

²⁷ Ten pat, 315-348

²⁸ Maja Zenhfuss, „Constructivism and Identity: A Dangerous Liaison“, *European Journal of International Relations*, Vol 7(3), 2016, 315 – 348.

<<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1354066101007003002>>[Žiūrėta 2017 01 16]

²⁹ Ten pat.

sistemoje.³⁰ Autorius pateikia Europos pavyzdį – jos kolektyvinei tapatybei būtinas kitas, kuriuo tampa Rytai.³¹ Rusija, Turkija ir kitos valstybės paveikia Europos tapatybės formavimąsi. Sukurdama tam tikrą „kito“ vaizdinį, Europos visuomenė atribojo save nuo jo ir taip sukūrė savo atskirą tapatybę. Visos tapatybės yra santykinės – reikia „kito“, kad būtų galima sukurti ir palaikyti „aš“.³²

D. Campbell tapatybė yra nepaneigiama ir būtina savęs suvokimui. Niekas neegzistuoja už jos ribų. Autorius tapatybę analizuoja per priešpriešas: „vidus“ vs. „išorė“, „aš“ ir „kitas“, „geras“ ir „blogas“, „taikus“ ir „grėsmingas“. Autorius tapatybę suvokia pavojaus kontekste – „aš“ gali egzistuoti tik jei yra „kitas“, kuris yra priešingas „aš“.³³ Anot Campbell, tikroji valstybės tapatybė atsiskleidžia tada, kai yra nustatomas tam tikras išorinis pavojus ar grėsmė.³⁴ Taigi, tapatybė apibrėžiama per užsienio politiką. Nuo to, kaip valstybė supranta savąjį „aš“ ir „kitą“ priklauso kokią politiką ji vykdys – su kuo bus draugaujama, o su kuo – konfliktuojama. Tapatybė tai platus suvokimas apie save, kitus ir visą tarptautinę tvarką.

Taigi, anot konstruktyvistų, tapatybės formavimui labai svarbu „aš“ ir „kitas“ artikuliacija. Nuo jų suvokimo priklauso veikimo ribos ir priemonės, todėl siekiant suprasti, kodėl ir kaip Rusija analizuoja tarptautinę teisę naudinga analizuoti jos tapatybę.

Tenka pripažinti, jog tapatybės prieiga aiškinant tarptautinės teisės supratimą vis dar labai neišvystyta. Beveik nėra autorių, kurie rašytų šia tema. Galima tik bandyti interpretuoti tam tikras idėjas arba daryti išvadas iš konstruktyvizmo pateikiamų prielaidų.

Tapatybės ir tarptautinės teisės santykio diskusija vis dar labai siaura. Ją bando apžvelgti Josef L. Kunz. Egzistuoja požiūris, jog tarptautinė teisė nekuria jokių normų apie valstybės tapatybę.³⁵ Valstybės susikūrimas ar išnykimas yra tiesiog istoriniai ar politiniai faktai. Tačiau yra autorių, teigiančių, jog tarptautinė teisė turi tam tikras implikacijas valstybės tapatybei. Tarptautinė teisė apibrėžia, kas yra veikėjai, kaip jie jais

---

³⁰ Iver B. Neumann, *Uses of the Other: The East European Identity*, Minneapolis: University of Minnesota Press, 1999, 11.

³¹ Iver B. Neumann, „European identity and its changing others“, Paper, Norwegian Institute of International Affairs, 2006 <<https://www.files.ethz.ch/isn/27901/710.pdf>> [Žiūrėta 2017 01 16]

³² Ten pat, 9.

³³ David Campbell, *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity*, Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 1998, 9.

³⁴ Ten pat, 3.

³⁵ Josef L. Kunz, „Identity of States Under International Law“, *The American Journal of International Law*, Vol. 49, No. 1, 1955, 68-76

tampa arba kaip jie išnyksta iš tarptautinės aplinkos. Yra tam tikri tarptautiniai standartai, kurie apibrėžia valstybės egzistavimo aspektus (teritorija, valdžia, piliečiai ir pan.). Šių principų nebuvimas, teisine prasme, panaikina valstybę iš tarptautinės arenos.³⁶ Tam tikri šių aspektų pasikeitimai yra normalūs ir neįtakoja valstybės tapatybės – kaip piliečių skaičiaus sumažėjimas ar padidėjimas, teritorijos išsiplėtimas. Tačiau visiškas principų eliminavimas jau turi teisinės įtakos valstybės tapatybei – jei nebėra valstybės, neįmanoma kalbėti ir apie jos tapatybę. Taigi tarptautinė teisė garantuoja valstybės tapatybę, tačiau tik iki tol, kol ši atitinka valstybės egzistavimo principus – kai jų nelieta, valstybė išnyksta, jos nebelieka tarptautinės teisės srityje, tad nelieta ir tapatybės.³⁷

Prie šios diskusijos prisideda ir Lauri Malksoo. Savo knygoje autorius teigia, jog Rusijos „aš“ supratimas kaip civilizaciškai išsiskiriančios iš kitų valstybių, daro įtaką ir jos teisės supratimui. Šis išskirtinumas geriau atskleidžiamas priešpriešinant Rusijai Vakarų. Rusijos „aš“ – besąlygiškai palaikantis tarptautinę teisę; „kitas“ – nepaisantis tarptautinių taisyklių, siekiantis primesti savo interpretacijas likusiai tarptautinei bendruomenei. Ši priešprieša palaiko ir tam tikrą tarptautinių normų supratimą. Rusijos „aš“ suvokiamas kaip ginantis tradicines tarptautines vertybes, todėl jai svarbesni *Vestfališkosios* tvarkos principai, teisė tampa statiška ir siaurai interpretuojama.

Taigi tapatybė yra reikšminga kalbant apie tarptautinę teisę. Ji nurodo, kokią vaidmenį sau priskirs valstybės, kokią pasaulio tvarką įsivaizduos ir koks tarptautinės teisės vaidmuo valstybėje.

3. Tapatybės artikuliacija per kalbą

Kaip jau minėta, tapatybė atsiskleidžia per „aš“ ir „kito“ artikuliaciją. Ji atsiranda kalboje – tiesiogiai ar netiesiogiai vartojant sąvokas, kurios vienaip ar kitaip apibūdina „aš“ ir „kitą“. Per kalbą galima aiškiai perteikti suvokimus, nes ji įgalina parodyti priešingumą – „aš“ esu *toks, elgiuosi taip*, o „kitas“ yra *kitoks, elgiasi kitaip*.³⁸

---

³⁶ Ten pat, 71

³⁷ Ten pat, 74.

³⁸ Lene Hansen, *Security as practice: Discourse Analysis and the Bosnian War*, London, New York: Routledge, 2006, 17

Tarptautinės taisyklės ir normos yra tam tikros sąvokos, turinčios vienokią ar kitokią reikšmę valstybei. Tai nėra materialiniai faktoriai ir ne visada pasireiškia akivaizdžiai. Jų prasmės negalime apskaičiuoti, jas reikia analizuoti ir interpretuoti. Tarptautines taisykles ir jų suvokimą dažniausiai galima pastebėti politinėje retorikoje, oficialiame valstybės diskurse, valdžios institucijų dokumentuose, netgi politikų rengiamose konferencijose ir pan. Todėl kalba turi didelę reikšmę šioje analizėje. Šiame darbe pasitelksiu Lene Hansen įžvalgą apie kalbą ir kaip joje gali atsiskleisti tapatybė.

Pasak Lene Hansen, kalba yra sistema ženklų, kurie viskam sukuria reikšmę per tapatybės konstravimą.³⁹ Kalba apsprendžia, kas yra objektai, kokia jų reikšmė tam tikros tapatybės kontekste. Kalba nėra vieno individo nuosavybė, ji yra kolektyviai naudojama apibrėžti save ir kitus bei visą aplinką.⁴⁰ Politinis kalbos aspektas yra apibrėžiamas kaip tam tikrų tapatybių kūrimas, kai viena tapatybė priešinama kitai. Čia autorė pasitelkia 19 a. pavyzdį, kai moterys turėjo kitokią politinę tapatybę nei vyrai. Šios tapatybės aspektai, tokie kaip emocionalumas ar negebėjimas suprasti komplikuočių politinių temų, buvo nepriimtini politinėje erdvėje. Tokia moters tapatybė buvo suformuluota per kalbą, naudojant tam tikras sąvokas. L. Hansen pasitelkia Derrida idėjas teigdama, jog reikšmė sukuriamą ne pagal patį objektą, o pagal jo santykį su kitu.⁴¹ Vadinas, moteris gali būti apibūdinama tik kaip priešingybė vyrui. Jei vyras racionalus, tai moteris – neracionali, vyras nepriklausomas, moteris – priklausoma ir pan. Moteris susiejama su tokiais sąvokomis kaip motiniška, emocionali, paklusni. Tuo pačiu vyksta diferenciacijos procesas t. y. moteriai priešpriešinamas vyras – stiprus, racionalus, nepriklausomas.⁴² Taip moteris ir vyras tampa kokybiškai skirtingais – iš jų bus tikimasi skirtingų dalykų, su jais bus elgiamasi skirtingai ir pan.

Ši iliustracija gali nubrėžti paralelę ir valstybių tapatybės formavime. Pirmiausia, valstybės per vartojamas sąvokas nustato, kokie atributai geriausiai apibūdina ją (pavyzdžiui, teisinga, taiki, išskirtinė) ir kokie priklauso „kitam“ (pavyzdžiui, neteisingas, grėsmingas, įprastas). Tada „aš“ atskiriamas nuo „kitas“ kaip jo priešingybė ir pabrėžiama, jog „aš“ niekada nebus „kitas“. L. Hansen parodo, jog per kalbą ir

---

³⁹ Ten pat, 17

⁴⁰ Ten pat, 18

⁴¹ Ten pat, 19

⁴² Ten pat, 19-20

vartojamas sąvokas galime išreikšti save ir kitą bei sukurti reikšmes, kuriomis dalinsis kolektyvinė bendruomenė. Taip pamažu susikuria diskursai apie valstybės tapatybę, „aš“ ir „kitą“, tarptautinę sistemą, teisę ir pan. Todėl valstybės lyderių ir institucijų dokumentai, kalbos, pranešimai ir t.t. nustato tam tikrą mąstymo apie tapatybę kryptį bei „aš“ ir „kiti“ reikšmę.

Tarp politinio diskurso ir tapatybės egzistuoja abipusis ryšys. Politiniai diskursai apibrėžia įvairias problemas, „aš“ ir „kitą“ ir net gali sukurti grėsmes. Tuo pat metu tapatybių egzistavimas ir grėsmių pasireiškimas nulemia politinį diskursą.⁴³

Ši analizė leidžia suprasti, jog diskurse naudojama kalba sukuria tiek problemas, grėsmes ir jų sprendimus, tiek „aš“ ir „kitas“ supratimą valstybėje. Tai suteikia galimybę analizuoti tapatybę, išreiškiamą per valstybės lyderių kalbas, dokumentus ir kt. bei pateisina tolesnę metodologiją.

II. Metodologija: diskurso analizė

Aptarus teorinį pagrindą bei svarbiausias idėjas, kurios bus pasitelktos analizuojant oficialų diskursą, būtina aptarti tyrimo metodologiją. Rusijos tapatybė ir joje atsiskleidžiantis Rusijos suvokimas apie Vakarų tapatybę bei jos implikacijos tarptautinės teisės supratimui bus analizuojama pasitelkiant diskurso analizę. Ji apims Rusijos prezidentų pranešimus, oficialias kalbas bei spaudos konferencijas. Taip pat oficialių valstybės institucijų – Vyriausybės bei Ministerijų – dokumentus, kuriuose pristatomas Rusijos požiūris į save ir kitą bei į tarptautinę teisę. Tačiau greta bus pasitelkiamos kitų autorių įžvalgos apie Rusijos tapatybę bei jos formuojamą „aš“ ir „kitą“. Taigi bus pasitelkiamas Lene Hansen intertekstualus (ang. *intertextual*) modelis.⁴⁴ Tiksliau bus naudojamas autorės pasiūlytas 2 modelis – kai šalia oficialaus diskurso, kurį pateikia valdžios institucijos ir valstybės vadovai, papildomai atsižvelgiama ir į žiniasklaidos analizes, politinius debatus bei kalbas.⁴⁵

---

⁴³ Hansen, 21

⁴⁴ Hansen, 59-60.

⁴⁵ Hansen, 64.

Taip pat bus pasitelkiamas Lene Hansen tyrimo dizainas, kuriame svarbūs 3 klausimai: 1 – kiek skirtingų „aš“ yra analizuojama; 2 – ar tiriamas tam tikras momentas ar ilgesnis istorinis periodas; 3 – ar analizė grindžiama vienu ar daugiau įvykių.⁴⁶ Pagal šį modelį šio darbo tyrimo dizainas atrodytų taip: 1 – analizuojamas Rusijos „aš“ ir oficialiame diskurse atsiskleidžiantis „kito“ suvokimas; 2 – „aš“ atskleidžiamas ilgesniame istoriniame periode (neapsiribojama tikslia data); 3 – analizėje pateikiamas daugiau nei vienas įvykis.

Analizuojami tekstai buvo atrinkti pagal 3 kriterijus: 1 - tekstas atskleidžia aiškia tapatybę ir politikos artikuliaciją; 2 – tekstas yra prieinamas plačiai auditorijai ir lengvai pasiekiamas; 3 – tekstai turi formalią galią apibrėžti politinę poziciją.⁴⁷ Svarbūs bus tie tekstai, kuriuose kalbama apie Rusijos tapatybę bei tarptautinę teisę.

Rusijos tapatybė, žinoma, buvo skirtinga skirtingu metu. Vienokia prieš Sovietų Sąjungos sukūrimą ir kitokia jai egzistuojant ar po jos. Tad klausimai „kas mes esame“ ir „kur link einame“ visada buvo aktualūs. Vis dėlto, diskusijos apie tapatybę neretai likdavo intelektualų rankose, tuo tarpu politiniai lyderiai dažniausiai pasikliaudavo kitų įžvalgomis. Tačiau po prezidento Jelcino, politiniai vadovai taip pat ėmė formuoti aiškesnius Rusijos tapatybės aspektus. Todėl svarbiausi diskurso analizei bus tekstai išleisti laikotarpiu nuo 2000 m. kadangi būtent tada imta konstruktyviau ir nuosekliau formuoti Rusijos tapatybę bei aiškiau artikuliuojamos „aš“ ir „kito“ koncepcijos. Šiame darbe bus analizuojami tik tekstai, prieinami anglų kalba. Oficialaus diskurso tekstai bus imami iš oficialių Rusijos valdžios tinklalapių, kad būtų išvengta klaidingo vertimo ir užtikrinamas dokumentų autentiškumas.

Iš pradžių, perskaičius reikiamus tekstus buvo nuspręsta, kurios koncepcijos yra svarbiausios Rusijos tapatybės artikuliacijai, kurios dažniausiai minimos diskurse. Po to buvo interpretuojamos pasirinktos koncepcijos, pasitelkiant Rusijos oficialiame diskurse išreiškiamą „aš“ ir „kitas“ prieššinimą. Ši analizė leido paaiškinti, jog tarptautinių normų supratimas Vakaruose ir Rusijoje skiriasi, nes jos artikuliuojama tapatybė apibrėžia tam tikrą požiūrį į save, savo veikimą bei „kitą“.

---

⁴⁶ Hansen, 75

⁴⁷ Hansen, 85.

III. Rusijos oficialaus diskurso analizė

Kaip minėta, kalbant apie tapatybę, būtina kalbėti apie „aš“ ir „kitas“ bei jų tarpusavio santykį. Nuo to, kaip suprasime save ir kitą bei kokius vaidmenis ir bruožus jiems priskirsime, priklausys ir veikimas tiek savarankiškai, tiek santykyje su kitomis valstybėmis. Šiame skyriuje bus aptariama, kokia Rusijos tapatybė atsiskleidžia oficialiame diskurse ir kokią reikšmę šiai tapatybei turi „kito“ artikuliacija.

Rusijos tapatybei visada buvo svarbus kitas, kurį atspindi Vakarai. Prieš 1917 m. revoliuciją „kitą“ dažniausiai iliustruodavo Vakarų Europa, o po Šaltojo karo prie „kito“ prisidėjo ir JAV. Tad šiame darbe „kito“ sąvoka kartais bus pakeičiama tiesiog Vakarais.

Autorius Alfred Evans Jr. Teigia, jog Rusijoje nuolat gyvavo diskusijos apie tai ar Rusija turėtų perimti Vakarų laimėjimus, ar išsaugoti savo vertybes ir taip rizikuoti prarasti konkurencingumą prieš labiau išsivysčiusias valstybes.⁴⁸ Nors egzistavo šios dvi dilemos pusės, visgi dažniausiai Rusijos santykis su Vakarais buvo konfrontacinis. Net jei konfliktų nekildavo, civilizaciniai ir vertybiniai skirtumai buvo nuolat jaučiami.

Išanalizavus oficialųjį diskursą verta paminėti keletą pastebėjimų. Pirmiausia, Rusijos tapatybė oficialiame diskurse skirtingu laiku apibrėžiama skirtingai ir ne visada nuosekliai. Įvairūs įvykiai paskatino valstybės lyderius skirtingai atliepti valstybės interesus ir pabrėžti skirtingus siekius. Pirmaisiais metais po SSRS griūties tapatybei skiriama mažai dėmesio ir svarbiausi yra ekonominiai interesai. Apie aiškesnę tapatybės formavimą galime kalbėti nuo 2005m. ar netgi nuo 2012 m. Antra, diskurse dažnai naudojami šabloniniai terminai, kurie yra labai platūs, tačiau tuo pat metu netikslūs ir gali reikšti labai daug. Valstybės lyderiai kalba apie – istorijos, kultūros, kalbos reikšmę, civilizacinį išskirtinumą, ypatingą Rusijos „dvasią“, vertybes. Visa tai detaliau nėra apibrėžiama ir galima tik interpretuoti ką šios sąvokos reiškia atskiruose kontekstuose.

Šiame skyriuje bus analizuojami konkretūs „aš“ ir „kitas“ tapatybiniai aspektai, kurie oficialiame diskurse atsiskleidžia per priešpriešas.

---

⁴⁸ Alfred B. Evans, Jr. „Putin's Legacy and Russia's Identity“, *Europe-Asia Studies*, Vol. 60, No. 6, UK: Routledge: Taylor & Francis, 2008. 899-912

1. Taiki Rusija vs. grėsmingas „kitas“

Rusijos oficialiajame diskurse išryškėja priešprieša tarp taikios Rusijos ir grėsmingo „kito“. Rusijos „aš“ artikuliuojamas kaip siekiantis bendradarbiavimo, palaikantis tarpvalstybinius susitarimus, daugiašališkumą ir besivadovaujantis teise. Tuo tarpu „kitas“ artikuliuojamas kaip veikiantis vienašališkai ir agresyviai, todėl keliantis grėsmę tarptautinei taikai bei regionų ir pasaulio stabilumui.

Oficialiame diskurse nuolat pabrėžiama, jog pirmiausia užsienio politika turi būti vykdoma taikiomis priemonėmis, susitarimais, derybomis, reikia siekti visų valstybių pritarimo ir vengti vienašališkumo, dėl kurio dažnai smerkiamas „kitas“. Vienašalės intervencijos ir politika už oficialių diskusijų ribų yra laikoma neteisėta ir palaikanti nenuspėjamą pasaulio tvarką. Veikimui tarptautinėje sistemoje turi būti pritarta pasaulio valstybių, todėl tarptautinių normų pažeidimai, net ir ginant žmonių gyvybes, nėra pateisinami be tarptautinio pritarimo t. y. be JT ST autorizavimo.⁴⁹ Tokie veiksmai laikomi destabilizuojančiais tarptautinę tvarką bei palaikančiais konfliktus. Todėl diskurse nuolat pabrėžiamos rezoliucijos, sutartys ir kiti tarptautiniai įsipareigojimai, kuriuose Rusija dalyvauja ar kuriuos pati inicijuoja. Oficialus teisinis taisyklių nustatymas tarptautiniuose valstybių forumuose yra suprantamas kaip priemonė taikai ir stabilumui pasiekti. Todėl diskurse minimos Rusijos palaikomos tarptautinės sutartys, kurios riboja ginkluotę ar didina bendradarbiavimą ir tuo pačiu kritikuojamas JAV atsitraukimas iš „Anti-balistinių raketų sutarties“ (ang. „*ABM treaty*“).⁵⁰

Taika ir stabilumas Rusijai reiškia tarptautinių konfliktų nebuvimą, todėl svarbiausia, kad valstybės nekovotų viena su kita ir agresija neišeitų už jų teritorijų ribų. Viskas, kas vyksta viduje, tuo tarpu, yra tik pačios šalies reikalas. Todėl demokratijos kūrimas, liberalių institucijų skatinimas ar žmogaus teisių gynimas dažnai nėra suvokiami kaip taikos elementai. Teigiama, jog tam tikro „vystymosi modelio“ skatinimas visose valstybėse destabilizuoja situaciją. Minima situacija Viduriniuose Rytuose ir Šiaurės Afrikoje – kišimasis į šiuos regionus, prisidengiant „demokratijos“ kūrimu „sunaikino

---

⁴⁹ Vladimir Putin, *Annual Address to the Federal Assembly of the Russian Federation*, Moscow, The Kremlin, 2004. <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/22494> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁵⁰ *News conference of Vladimirs Putin*, Moscow, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/47250>> [Žiūrėta 2017 05 01]

valdžios institucijas ir vietinį gyvenimo būdą. „Vietoj demokratijos ir progreso dabar ten smurtas, skurdas, socialinės nelaimės ir visiškas žmogaus teisių nepaisymas [...]“.⁵¹ Todėl kritikuojamas kišimasis į kitų valstybių reikalus, sukuriantis „anarchiją, kuri buvo užpildyta ekstremistais ir teroristais.“⁵² Palaikyti taiką ir stabilumą bei kovoti su terorizmu galima tik kartu su tų valstybių valdžiomis ir tik joms leidus, kad nebūtų pažeidžiamos tarptautinės normos, tokios kaip nesikišimo principas ar suverenitetas.⁵³ Tad Rusija skatina prisidėti Vakarų valstybes prie Sirijos valdžios, kovojant su terorizmu, o ne veikti atskirai.⁵⁴ Vienašališkumas yra vienas dažniausiai kritikuojamų „kito“ veikimo principų, kuris destabilizuoja tvarką. Tarptautinės taikos palaikymas suprantamas tik „atkuriant valstybingumą“ bei „stiprinant valdžios pozicijas, kur jos dar egzistuoja“. „Pagalba suverenioms valstybėms turi būti siūloma, o ne primetama.“⁵⁵ Čia pasireiškia Rusijos tarptautinės teisės suvokimas klasikiniu modeliu. Tarptautinės taisyklės skirtos užtikrinti veikimą tarp valstybių, tuo tarpu „tvarkos ir stabilumo“ skatinimas valstybės viduje yra diskutuotinas ir dažniausiai laikomas prieštaraujantis teisei. Kadangi tarptautinė teisė, palaikanti taiką ir stabilumą, yra kuriama tarp valstybių, svarbiausiomis tarptautinėmis normomis tampa suverenitetas, teritorinis vientisumas ir nesikišimo principas. O pernelyg liberalus normų interpretavimas bei „žmogaus teisių“ ar „demokratijos įtvirtinimo“ argumentai vykdant politiką matomi kaip kuriantys neramumus ir chaosą.

Nepaisant retorikos apie tai, kokia Rusija taiki, kaip saugo tarptautinę teisę ir jos normas, kaip siekia bendradarbiavimo ir taikaus ginčijų sprendimo, visgi ne kartą pažymima, jog agresija prieš Rusiją ir jos piliečius nebus praleista pro pirštus. 2015 m. kalboje Putinas teigia: „[...] jei kas nors mano galintys atlikti baisų karo nusikaltimą, nužudyti mūsų žmogų ir išsisukti tik su draudimu pomidorų importui ar keliais apribojimais gamybai ar kitai pramonei, jie klysta [...] Jie to pasigailės.“⁵⁶ Taigi net ir nuolat pabrėždama savo taikią prigimtį bei siekį kurti draugiškus santykius – Rusijos „aš“ nėra bejėgis, tad

---

⁵¹ Vladimir Putin's Address to the United Nations Security Council, New York, 2015, <<http://www.globalresearch.ca/vladimir-putins-speech-to-the-united-nations-security-council/5479334> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁵² Ten pat

⁵³ Ten pat.

⁵⁴ Ten pat.

⁵⁵ Ten pat.

⁵⁶ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2015, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/50864>> [Žiūrėta 2017 04 21]

agresyvių veiksmų prieš Rusiją ar jos piliečius kontekste ji panaudos visas priemones apginti save, savo suverenitetą, teritorinį vientisumą ir piliečių gyvybes. „[...] mes turime išlikti vieningi ir prisiminti, kas mums svarbiausia – Rusija“.⁵⁷ Tad Rusijos interesų ir tapatybės gynimas nematomas kaip taisyklių pažeidimas ar neteisėtas jėgos naudojimas. Kitos šalys turi suprasti, jog Rusija turi tam tikrus siekius ir nacionalinius interesus, kaip ir visi kiti. Rusijos suverenitetas, teritorinis vientisumas ir nepriklausomybė yra jos valstybingumo ir tapatybės dalis, todėl visada bus ginami. „Gynybos“ elementas diskurse matomas ne taip kaip Vakaruose. Rusija ginasi ne tik prieš užsienio valstybės agresiją prieš jos nepriklausomybę, bet ir prieš „kito“ siekį sumenkinti Rusijos tapatybę ir potencialą, paneigti jos kultūrinės ir civilizacinės tradicijas bei vertybes. Taigi taikios valstybės įvaizdžiui netrukdo jėgos naudojimas, ginant save ne tik nuo oficialios materialios jėgos, bet ir nuo „nedraugiškų“ „kito“ veiksmų Rusijos atžvilgiu.

Oficialiajame diskurse „kitas“ artikuluojamas keliantis pavojų taikai ir stabilumui. Jis yra matomas kaip grėsmė ne tik pasaulio tvarkai, bet ir pačiai Rusijai – jos suverenitetui, nepriklausomybei ir tapatybei. 2017 m. interviu „Mir“, Putinas primena NATO bombardavimus Sirijoje, kuriems, neva, nebuvo jokio pagrindo ir pateisinimo ir tiesiogiai pažeidė tarptautinę teisę.⁵⁸ Rusija kaltina Vakarus jėgos naudojimo principo pažeidimu. Toks veikimas destabilizuoja taiką, sužlugdo valstybes tiek politiškai, tiek ekonomiškai. Pasitelkiamas Irako pavyzdys - „valstybė buvo sugriauta ir po to galėjome stebėti staigų įvairių teroristinių organizacijų ir grupių kūrimąsi“.⁵⁹ Prisidengdami liberaliomis idėjomis ir demokratijos bei žmogaus teisių sklaida, Vakarai pažeidžia svarbesnes tarptautines normas ir sukuria pamatus anarchistiniams judėjimams.

Vienas dažniausiai minimų grėsmių Rusijai – NATO. Rusija teigia, jog NATO sulaužė savo 1990 m. pasižadėjimą nesiplėsti į Rytų Europą. Vietoj to, dabar šalia Rusijos sienų atsirado NATO bazės, kurios kelia materialią grėsmę Rusijos saugumui. Putinas, kreipdamasis į parlamentą, teigia: „[...] NATO išlaiko savo agresyvią retoriką ir agresyvius veiksmus šalia mūsų sienų“.⁶⁰ 2008 m. pranešime prezidentas D. Medvedev

---

⁵⁷ Ten pat.

⁵⁸ Vladimir Putin, *Interview to Mir broadcasting company*, Moscow, Tke Kremlin, 2017
<<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/interviews/54271>> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁵⁹ Ten pat.

⁶⁰ Vladimir Putin addressed the State Duma's plenary session, Moscow, 2016,
<<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/statements/52198>> [Žiūrėta 2017 04 21]

prideda, jog „Kaukazo konfliktas buvo panaudotas kaip pretekstas NATO jūrinių laivų dislokavimui Juodojoje jūroje, siekiant paspartinti Amerikos priešraketinės gynybos sistemos kūrimą Europoje.“⁶¹ Taip pat pabrėžiama, jog Rusija ne kartą siekė bendradarbiavimo ir išreiškė norą kartu spręsti globalias problemas: „[...] deja, [Vakarai] nenori mūsų klausyti.“⁶² Taigi „kitas“ matomas kaip vykdomas agresyvią politiką ir kuriantis nestabilumą. Iš tokios „kito“ artikuliacijos, galime suprasti, jog Rusijai itin svarbu suverenitetas ir jos sienų saugumas. Šie principai laikomi būtinais valstybingumui ir tapatybei, todėl bus ginami visomis priemonėmis. Nuolat pabrėžiama, jog suverenitetas negali būti ribojamas ir yra absoliutus principas. Putinas pabrėžia: „arba mes išliksime suverenia tauta, arba išnyksime be pėdsako ir prarasime savo tapatybę.“⁶³ Suverenitetas suprantamas kaip teisė pasirinkti „vystymosi kelią, sąjungininkus ir politinį režimą, sukurti ekonomiką ir užtikrinti saugumą“.⁶⁴ Vis dar besivadovaujanti *Vestfališkomis* normomis, ji „kito“ veikimą arti savo teritorijos laiko tarptautinių principų pažeidimu ir provokacijomis.⁶⁵

Tačiau Rusija jaučia grėsmę iš „kito“ ne tik dėl pavojaus prie sienų, bet ir dėl neramumų viduje. Vakarai, teigiama, palaiko separatistines idėjas Rusijos Federacijos teritorijose ir teikia regionams politinę bei finansinę paramą. Putino žodžiais - „[...] [Vakarai] su džiaugsmu leistų Rusijai patirti Jugoslavijos irimo ir suskaldymo scenarijų“.⁶⁶ „Kitas“ artikuliuojamas kaip siekiantis sutrukdyti Rusijai pasiekti savo potencialą, sustiprėti tiek politiškai, tiek ekonomiškai. Šiame kontekste Rusijos diskursas dažnai atrodo paranojiškas. Dokumentiniame filme „Prezidentas“ Putinas kalba apie „užsienio agentus“, šnipus ir pan. kurie, neva, infiltruojami į Rusijos kaimynines valstybes ar net jos pačios teritoriją, siekiant kurstyti teroristinius ir separatistinius judėjimus, destabilizuoti

---

⁶¹ Dmitry Medvedev, *Address to the Federal Assembly of the Russian Federation*, Moscow, Grand Kremlin Palace, 2008 <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/1968>> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁶² Ten pat.

⁶³ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/47173>> [Žiūrėta 2017 04 23]

⁶⁴ Ten pat.

⁶⁵ Dmitry Medvedev, *Address to the Federal Assembly of the Russian Federation*, Moscow, Grand Kremlin Palace, 2008 <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/1968>> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁶⁶ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/47173>> [Žiūrėta 2017 05 01]

šali bei supriešinti piliečius.⁶⁷ 2017 m. priimtas įstatymas, pagal kurį politinės nevyriausybines organizacijos, gaunančios užsienio paramą, turi būti registruojamos kaip „užsienio agentai“.⁶⁸ Tad „kitas“ matomas ne vien kaip siekiantis atviros konfrontacijos, bet ir bandantis suskaldyti Rusiją iš vidaus ir keliantis tiesioginę grėsmę jos nepriklausomybei ir teritoriniam vientisumui. Kadangi Rusija suverenitetą bei teritorinį vientisumą laiko dalimi savo tapatybės, jų gynimas yra vieni svarbiausių Rusijos siekių ir bus saugomi bet kokiomis priemonėmis. Šie principai yra ne tik tapatybės dalis, bet ir būtini tarptautinei taikai ir tvarkai. Rusija tarptautinę teisę mato kaip santykius tarp valstybių, pagal *Vestfalijos* taikos principus. Todėl tik valstybė (t. y. oficiali suvereni jos valdžia) turi galią susidoroti su chaosu ir anarchija bei užtikrinti stabilumą. Suvereniteto ir nepriklausomybės pažeidimas atimtų iš šalies tokią galią ir sukurtų nenuspėjamą pasaulio sistemą.

„Kitas“ laikomas grėsme ir Rusijos išskirtinumui. Rusija išskiria save nuo kitų pasaulio tautų, ypač nuo Vakarų civilizacijos. Jos istorija, kalba, ortodoksų tikėjimas, neva, nulėmė ypatingą Rusijos „nacionalinį charakterį“.⁶⁹ „Kitas“ artikuliuojamas kaip siekiantis suvienodinti pasaulį, panaikinti tautų skirtingumus ir priversti veikti pagal tam tikrus Vakarų standartus, nepaisant valstybių kultūrinių skirtumų. Tai lemia ir Rusijos siekį „atsilaikyti“ nepriimant liberalių Vakarų normų, demokratijos, žmogaus teisių ir kitų veikimo principų. „Kitas“ nustatinėja savo taisykles Rusijai ir visam pasauliui – kultūrinės, ekonominės ir politinės. Oficialiame diskurse minima, jog Vakarai vadovaujasi logika „kas ne su mumis, tas prieš mus“. Jie parodomi kaip siekiantys vienpolės pasaulio tvarkos, kurią Rusija itin kritikuoja. „Toks vienpolis, standartizuotas pasaulis nereikalauja suverenių valstybių: jam reikia vasalų“.⁷⁰ Vakarai artikuliuojami kaip agresyviai primetantys savo veikimo standartus ir taisykles, institucijas ir normų supratimus. Tokia universalizacija naikina Rusijos ir kitų tautų išskirtinumą bei tapatybę. Rusijos „aš“ kaip taikios valstybės

---

⁶⁷ *President*. Filmas <<https://www.sott.net/article/296566-PRESIDENT-Putins-15-years-in-power-EN-Subtitles-VIDEO>> [Žiūrėta 2017 05 01]

⁶⁸ Ivan Nechepurenko, „Russian Polling Center Is Declared a ‘Foreign Agent’ Before Elections“, *New York Times*, 2016 <https://www.nytimes.com/2016/09/06/world/europe/russia-vladimir-v-putin-levada-center-polling-duma-united-russia.html?_r=0> [Žiūrėta 2017 05 01]

⁶⁹ Anastasia Likhacheva, Igor Makarov (et al.), „National Identity and the Future of Russia“, Valdai Discussion Club Report, Maskva, 2014. <http://vid-1.rian.ru/ig/valdai/Identity_eng.pdf> [Žiūrėta 2017 03 22]

⁷⁰ *Meeting of the Valdai International Discussion Club*, Novgorod region, 2013, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/19243>> [Žiūrėta 2017 05 01]

siekia taikos tarp skirtingų kultūrų ir tapatybių, todėl teigiama, jog ji palaiko „pasaulio įvairovę“.⁷¹ Rusija pati save supranta kaip multikultūrinę valstybę, teigiama, jog šalyje neišnyko nė viena etninė grupė ir visos iki šiol turi savo atskiras kultūras, kalbas bei „istorinę erdvę“ ir gali atvirai ir netrukdomai plėtoti savo gyvenimo būdą Rusijos viduje.⁷²

Rusijos, kaip taikios valstybės tapatybė, diskurse atsiskleidžia kalbant, jog Rusija palaiko daugiašalius susitarimus ir tarptautinius forumus, pabrėžia JT organizacijos svarbą, palaiko ginklų mažinimo politiką bei įsitraukia palaikydama tarptautinį ir regioninį stabilumą. „Kitas“, tuo tarpu parodomas kaip griauantis taiką ir stabilumą, priimdamas vienašalius sprendimus, agresyviai vykdydamas tarptautinę politiką ir priverstinai siekiantis universalizuojanti valstybes, kad šios atitiktų „kito“ sukurtus standartus. Rusijos kaip taikaus „aš“ supratimas yra ne tik pasyviai palaikantis taiką t. y. besilaikantis tarptautinių normų, bet ir aktyviai prisidedantis savo karine ir ekonomine parama bei siekiais išsaugoti daugiapolę sistemą, kurioje gyvuotų skirtingos kultūros, požiūriai ir tradicijos. Toks savęs suvokimas skatina Rusiją nepasiduoti „kito“ vertybėms ir požiūriui. Liberalios normos ir žmogaus teisės yra suprantamos kaip Vakarų sukurtos ir taikomos tik siekiant suvienodinti pasaulį ir užsitikrinti dominavimą. Profesorė Safronova teigia, jog Vakarai sukūrė pavojingą žmogaus teisių koncepciją, kuri veda link tradicinių normų pažeidinėjimo ir visiško chaoso tarptautinėje sistemoje.⁷³ Humanitarinė intervencija laikoma instrumentu intervencijoms ir ekspansijai. Žmogaus teisės kritikuojamos ir dėl to, jog jos glaudžiai siejasi su apsisprendimo teise. Pastaroji laikoma pavojinga idėja, kuri privalo būti įgyvendinama tik atsižvelgiant į kitus tarptautinius principus.⁷⁴ Žmogaus teisės ir pernelyg plačios jų interpretacijos sudaro sąlygas separatistinėms grupėms atsirasti. Šios grupės griaua stabilumą ir tautos vienybę, o jų sukurti konfliktai grasina viso regiono tvarkai. Rusija, kaip siekianti taikos ir stabilumo – tiek savyje, tiek pasaulyje – negali priimti šių idėjų, todėl į jas vis dar žvelgiama labai atsargiai. Žmogaus teisių judėjimai Rusijoje matomi kaip Vakarų skatinami, o žmogaus teisių aktyvistai dažnai laikomi siekiančiais suskaldyti Rusiją ir gaunantys finansinę paramą iš Vakarų.⁷⁵ Rusija neneigia,

---

⁷¹ Ten pat.

⁷² Ten pat.

⁷³ Lauri Mälksoo, *Russian Approaches to International Law*, Oxford University Press, 2015, 124

⁷⁴ Ten pat, 125

⁷⁵ Viatcheslav Morozov, *Human rights and foreign policy discourse in today's Russia*, Copenhagen peace research institute, 2002, 5.

jog svarbiausios žmogaus teisės turi būti užtikrintos. Oficialiajame diskurse kalbama, jog Rusija sieks sukurti aktyvią pilietinę visuomenę, individualius ir laisvai mąstančius asmenis ir pan. Tačiau piliečių įsitraukimas į valstybės reikalus yra suprantamas kaip lydimas patriotiškumo ar bendro gėrio siekio. Todėl „nacionalinė vienybė“ nugalė individualizmą. Ir vis dėlto tarptautinė sistema suvokiama klasikiniiais terminais - suverenitetas, saugumas, sienų neliečiamumas, teritorijos vientisumas išlieka svarbiausi. Jie matomi kaip būtini visai valstybės egzistencijai ir žmogaus teisių užtikrinimui.⁷⁶ Todėl jų pažeidimas reikštų chaosą, konfliktus ir anarchiją, kuriai Rusija, kaip taikos ir tvarkos kūrėja, priešinasi.

Rusija save suvokia kaip taikią valstybę, kuri ne tik siekia bendradarbiavimo ir taikos ginčų sprendimo, bet ir aktyviai prisideda prie tarptautinės tvarkos kūrimo ir palaikymo. „Kitas“ tuo tarpu artikuliuojamas kaip grėsmė Rusijos ir viso pasaulio taikai ir stabilumui. Toks savęs ir kito suvokimas nulemia ir tai, kaip Rusija suvokia tam tikras tarptautines normas. Pirmiausia, suverenitetas, teritorinis vientisumas ir nesikišimo principai yra laikomi būtiniais tarptautinei taikai ir stabilumui. Kadangi taiką gali užtikrinti valstybės, kaip svarbiausios tarptautinės veikėjos, jos turi būti nepriklausomos. Todėl kitų kišimasis yra suprantamas kaip destabilizacija. Antra, pabrėžiama, jog valstybės turi skirtingas kultūras ir tradicijas, tad bandymas užtikrinti tam tikrus vienodus standartus visame pasaulyje sukuria anarchiją šalyse ir paskatina teroristinių grupių kūrimąsi. Todėl tokie principai, kaip demokratija ar žmogaus teisės neužima svarbios vietos taikos palaikyme.

2. Teisingoji Rusija vs. veidmainiškas „kitas“

Dažnai diskurse pasitaikanti priešprieša apibrėžiama per Rusijos teisingumą – t. y. tarptautinių taisyklių laikymąsi, tradicinių institucijų - tokių kaip suverenitetas, teritorinis vientisumas – gynimą, siekį užkirsti kelią „neteisingoms“ JT normų interpretacijoms ir pan. Tuo pačiu „kitas“ suvokiamas kaip veidmainiškas – manipuliuojantis tarptautinėmis taisyklėmis, nuolat plečiantis normų interpretacijas

---

⁷⁶ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2013, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/19825>> [Žiūrėta 2017 04 21]

siekiant savanaudiškų interesų bei tarptautines taisykles taikantis tik tada, kai jam tai yra naudinga.

Oficialiajame diskurse dažniausiai minimas teisingumo bruožas - tarptautinės teisės laikymasis. Kone visuose oficialiuose pranešimuose teigiama, jog tarptautinės teisės užtikrinimas yra vienas svarbiausių Rusijos strateginių tikslų. „Mes stengsimės būti lyderiais, ginančiais tarptautinę teisę, sieksime pagarbos ir nacionaliniam suverenitetui, ir [tautų] nepriklausomybės bei tapatybės [užtikrinimo].“⁷⁷ Nuolat bandoma pabrėžti, jog bet kokie sprendimai turi atitikti tarptautines taisykles.⁷⁸ Pavyzdžiui, net ir Krymo atveju Rusija stengėsi kuo labiau pabrėžti, jog atsiskyrimas nuo Ukrainos ir visa Rusijos intervencija buvo teisėta tarptautinės teisės požiūriu. Tačiau tarptautinės teisės normos suprastos labai siaurai, pažodžiui suvokiant taisykles. Pavyzdžiui, apeliuota į piliečių teisę nuspręsti dėl valstybės atsiskyrimo ir referendumą, kuris, neva, įrodo tautos valią ir yra nenuginčijamas. Tačiau neatsižvelgta, jog tarptautinėje teisėje etninių mažumų atsiskyrimas vis dar nėra įtvirtintas tarptautinėje praktikoje ir, kaip pati Rusija minėjo Kosovo pozicijoje, reikalauja atskiros diskusijos.⁷⁹ Referendumas taip pat nėra įgalinantis atsiskyrimą - vien noras atsiskirti tokios teisės nesuteikia.⁸⁰ Be to referendumas turi atitikti tam tikrus kriterijus - turi būti vykdomas ne tik atsiskirti siekiančioje teritorijoje, bet ir visoje valstybėje; taip pat šalyje negali būti kitos valstybės karinių pajėgų. Šis pavyzdys parodo, jog Rusija argumentuoja „įstatymo raide“, kas reiškia, jog normos suprantamos paviršutiniškai ir pažodžiui. Jos nėra interpretuojamos platesniame kontekste.

Nors Rusija kalba apie tarptautinės teisės laikymąsi neretai pabrėžiama, jog svarbiausia yra saugoti „tikrąsias tarptautines vertybes“ ir „teisingas“ normas. Deja, oficialiame diskurse minimos „tikrosios vertybės“ ar „teisinės tradicijos“ ne visada konkrečiai apibrėžiamos. Tad šios plačios sąvokos gali reikšti daug ką. Visgi dažniausiai retorikoje atsiskleidžia tam tikros normos. Pavyzdžiui, „nepriklausomybė ir suverenitetas

---

⁷⁷ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2013, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/19825>> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁷⁸ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2015 <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/50864>> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁷⁹ ICJ, „Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo“, Written statement by the Russian Federation, 2009, ¶ 81, <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15628.pdf>> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁸⁰ Christopher J. Borgen, „Law, Rhetoric, Strategy: Russia and Self-Determination Before and After Crimea“, *International Law Studies*, 91: 1, 2015, 218-230 <<http://stockton.usnwc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1262&context=ils>> [Žiūrėta 2017 04 21]

[...] yra integrali nacionalinio [Rusijos] charakterio dalis“.⁸¹ Taip pat iki Kosovo įvykių buvo itin pabrėžiama teritorinio vientisumo svarba. Teisinėje pozicijoje dėl Kosovo teigiama, jog teritorinis integralumas „yra neatskiriama suvereniteto dalis“.⁸² Tad Rusijai minint „tradicines tarptautines vertybes“ dažniausiai kalbama apie *Vestfalijos* taikoje įtvirtintas taisykles. Rusija pripažįsta, jog yra vertybiškai konservatyvi. Tačiau Putinas pabrėžia, jog „[...] konservatyvizmas netrukdo judėti į priekį ir aukštyn, bet jis neleidžia judėti atgal ir žemyn.“⁸³ Rusija pastebi, jog vyksta tarptautinės teisės humanizacija, kai vis labiau pabrėžiama žmogaus teisių svarba ir atsižvelgimas į jas veikiant tarptautinėje aplinkoje bei kuriant tarptautines taisykles. Visgi Rusijos „aš“ suvokiamas kaip turintis ypatingą kultūrą ir tradicijas, kurias reikia išsaugoti, norint išlikti stipriai.⁸⁴ Svarbiausios minimos konservatyvios vertybės: „patriotizmas, pagarba istorijai, tradicijoms ir šalies kultūrai“.⁸⁵ Šių vertybių palaikymas yra matomas kaip vienas iš Rusijos, kaip teisingos valstybės, bruožų. Teisingumas suvokiamas per konservatyvumo prizmę, todėl suvereniteto, nepriklausomybės ir teritorinio vientisumo principų saugojimas įvardijamas kaip svarbus Rusijos siekis, tuo pat metu smerkiant „kitą“ t. y. Vakarų dėl šių institucijų nepaisymo ar „neteisingo interpretavimo“. Vėlgį, savo pozicijoje dėl Kosovo, Rusija teigė, jog apsisprendimo teisė priklauso valstybei, o ne jos teritoriniams vienetais. Tad etninės ar kitos bendruomenės atsiskirti negali.⁸⁶ O Vakarai, siekdami Kosovo nepriklausomybės nuo Serbijos, nepaiso šios taisyklės. Apskritai visa Kosovo situacija laikoma pažeidžianti teisę. Pirmiausia, teigiama, jog Kosovo gyventojai neatitinka kriterijų, leidžiančių jiems atsiskirti. Antra, įvykiai Kosove nelaikomi pakankamai ypatingais ar ekstremaliais, kad

---

⁸¹ Igor Zevelev, „Russian National Identity and Foreign Policy“, Report, CSIS, Washington, 2016, 9 <http://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/161208_Zevelev_RussianNationalIdentity_Web.pdf>

⁸² ICJ, „Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo“, *Written statement by the Russian Federation*, 2009, ¶ 77 <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15628.pdf>> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁸³ *News conference of Vladimir Putin*, Moscow, 2013 <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/19859>> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁸⁴ Ten pat.

⁸⁵ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/47173>> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁸⁶ ICJ, „Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo“, *Written statement by the Russian Federation*, 2009, ¶ 81 <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15628.pdf>> [Žiūrėta 2017 04 21]

būtų galima įsikišti užsienio valstybėms.⁸⁷ Taigi apeliuodama į tarptautines normas ir dokumentus (JT Chartiją, Draugiškų santykių deklaraciją), o tiksliau į suvereniteto bei teritorinio integralumo principus, Rusija kritikuoja Vakarų politiką Kosove ir parodo save kaip tradicinių tarptautinių taisyklių gynėją. Tokia teisingo „aš“ tapatybė nulemia lėtą žmogaus teisių vystymąsi Rusijoje ir tai, jog liberali demokratija nelaikoma vertybe.

Rusijos teisingumas parodomas ir kalbant apie jos politinę santvarką. Demokratinės institucijos, grįstos rinkimais, pilietinės visuomenės dalyvavimu ir pan. laikomos valstybės siekiu. Tačiau tuo pat metu pabrėžiama, jog tai turi būti pasiekama tik atsižvelgiant į Rusijos tradicijas, istoriją ir kultūrą ir jokiū būdu nekopijuojant visko nuo Vakarų.⁸⁸ Taip Rusijos „aš“ yra parodomas kaip galia, turinti išskirtinę kultūrą ir tradicijas, kurios yra svarbus valstybingumo pamatas, todėl turi būti išsaugotos. Vakaruose demokratija dažnai tapatinama su liberaliomis vertybėmis, žmogaus teisėmis ir laisvėmis, plačiomis pilietinėmis iniciatyvomis ir pan. Tačiau Rusija tiki, jog valstybė suteikia žmonėms teises, todėl jų užtikrinimas priklauso nuo to, kokia stipri ir savarankiška valstybė yra. Tad net ir pripažįstant demokratiją kaip vienintelį teisingą kelią Rusijai⁸⁹, stiprios ir konservatyvios Rusijos įvaizdis nugali liberalios demokratijos siekį. „Rusiškoje demokratijoje“ svarbiau tampa išsaugoti tautos vienybę ir tradicijas, siekiama tokios pilietiškos visuomenės, kuri nors ir būtų pakankamai savarankiška ir įsitrauktų į politinį gyvenimą, tuo pat metu nekurstytų pernelyg liberalių idėjų, neatitinkančių Rusijos „nacionalinio charakterio“.⁹⁰ Kalbėdamas apie Krymą Putinas teigia, jog „Šiais metais mes susidūrėme su išbandymais, kuriuos tik subrendusi ir vieninga tauta bei tikrai suvereni ir stipri valstybė gali atlaikyti. Rusija įrodė, jog ji gali apginti savo tautiečius (ang. *compatriots*) ir teisingumą [...]“.⁹¹ Stipri valstybė, ginanti savo tautą net ir užsienio

---

⁸⁷ ICJ, „Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo“, *Written statement by the Russian Federation*, 2009, ¶ 98, 99 <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15628.pdf>> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁸⁸ Alfred B. Evans, „Putin’s Legacy and Russia’s Identity“, *Europe-Asia Studies*, Vol. 60, Nor. 6, 2008 899-912, <<https://www.jstor.org/stable/pdf/20451565.pdf>> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁸⁹ Vladimir Putin, *Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2012, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/17118>> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁹⁰ *Meeting of the Valdai International Discussion Club*, Novgorod region, 2013, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/19243>> [Žiūrėta 2017 05 01]

⁹¹ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/47173>> [Žiūrėta 2017 04 23]

teritorijose bei išsauganti „tikrąsias vertybes“ ir nepasiduodanti Vakarų įtakai yra laikoma teisingos valstybės pavyzdžiu.

Rusijos diskurse, jos teisingumas atskleidžiamas ginant rusų mažumas kitose valstybėse. Nors šiame kontekste dažnai pasitelkiamos žmogaus teisės ir apeliuojama į jų gynimą, jos taikomos tik rusų tautai. Viena iš Rusijos vertybių pažymima „[...] mažųjų tautų apsauga ir Pietų Osetijos bei Abchazijos nepriklausomybės pripažinimas yra šios apsaugos pavyzdys“.⁹² „Tautiečių“ kitose valstybėse saugojimo argumentas yra dažnas, parodant Rusijos teisingumą ir atsakingumą. Krymo įvykių kontekste Rusija kalba apie rusų mažumos situaciją ten: „Dar ir dar kartą buvo bandoma atimti iš rusų jų istorinę atmintį, net jų kalbą ir priverstinai asimiliuoti“.⁹³ Taip pat pabrėžiama, jog Ukrainoje nebėra valdžios, kuri galėtų užtikrinti piliečių teises. „Ši strateginė teritorija turi būti stipraus ir stabilaus suvereniteto dalis, kuris šiandien gali būti tik Rusija.“⁹⁴ Rusijos „aš“ suprantamas kaip turintis misiją apginti „Rusišką pasaulį“. Ši sąvoka tampa svarbi Rusijos užsienio politikos bei tarptautinės teisės kontekste. Galiausiai visi jos argumentai ir veikimas priklauso nuo to, kaip ji apsibrėžia savo „aš“ t. y. kur matomos „Rusiško pasaulio“ ribos. Nuo jų suvokimo priklauso kiek siekia Rusijos galia ir kaip bus suprantama ir naudojama teisė. Ši sąvoka gali apimti visus, kurie identifikuojasi su Rusija, jos kultūra ir civilizacija ir kuriuos pripažįsta pati Rusija.

Rusijos, kaip teisingos valstybės, tapatybei priešinamas „kitas“, kuris tarptautines taisykles naudoja veidmainiškai. Oficialiajame diskurse, kalbant apie tarptautinių principų naudojimą, dažnai pasitelkiama Kosovo paralelė su kitais konfliktais. Pavyzdžiui, kalbėdamas apie Ukrainos konfliktą Putinas pabrėžia Vakarų veidmainiškumą, teigdamas, jog Kosovo atveju „Vakarai sutiko, jog vienašalis atsiskyrimas nuo Serbijos, būtent tai, ką Krymas daro dabar, buvo legitimus ir nereikalavo jokių leidimų iš centrinės šalies valdžios“.⁹⁵ Tuo tarpu Krymo situacija „kito“ nurodoma kaip pažeidžianti teisę. Tad šiuo atveju Vakarai kaltinami nenuoseklumu savo užsienio politikoje ir tarptautinės teisės interpretacijose. Be kita ko, teigiama, jog Vakarai interpretuoja teisę taip, kad ši atitiktų jų

---

⁹² Dmitry Medvedev, *Address to the Federal Assembly of the Russian Federation*, Moscow, Grand Kremlin Palace, 2008, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/1968>> [Žiūrėta 2017 04 35]

⁹³ Vladimir Putin, *Address by President of the Russian Federation*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603>> [Žiūrėta 2017 04 26]

⁹⁴ Ten pat.

⁹⁵ Ten pat.

interesus ir dažniausiai jos nepaiso bei vadovaujasi „ginklo taisykle“.⁹⁶ Vakarai Kosovo atvejį laikė „ypatingu“, tačiau, pasak užsienio reikalų ministro Lavrov: „[...]Krymas yra ypatingas atvejis, unikalus atvejis visom prasmėm. Istoriskai, geopolitiškai ir politiškai [...]“⁹⁷ „Ypatingo atvejo“ argumentą Rusija pasitelkia parodyti Vakarų veidmainiškumui ir pati naudoja gindama tarptautinės teisės vartojimą užsienio konfliktuose.

„Kitas“ taip pat matomas kaip taikantis dvigubus standartus klausimuose dėl žmogaus teisių. Putinas 2012 m. konferencijoje pabrėžia, jog JAV nuolat kaltina Rusiją pažeidžiant žmogaus teises, tačiau pati vis dar turi Gvantanamo kalėjimą.⁹⁸ „Ar galite įsivaizduoti, kad kas nors panašaus vyktų čia [Rusijoje]? [...] Tai būtų pasaulinis skandalas. Tačiau [JAV] apie tai nutylima“.⁹⁹ „Dvigubų standartų“ argumentas dažnai pasitelkiamas Rusijos diskurse siekiant parodyti, jog „kitas“ yra manipuliuojantis taisyklėmis savo interesams tenkinti. D. Medvedev pabrėžia, jog reakcija į Pietų Osetijos bei Abchazijos nepriklausomybę parodė, jog „mes gyvename dvigubų standartų pasaulyje“.¹⁰⁰ Vakarų nepritarimas šių teritorijų nepriklausomybei ir tuo pačiu palaikymas Kosovo atsiskyrimo matomas kaip veidmainiškas ir griauantis pačių Vakarų susikurtus standartus. Be to, Vakarai, pasak Rusijos, kalba apie siekiamą saugumą ir stabilumą tarptautinėje erdvėje, tačiau tuo pat metu kuria NATO karines bazes šalia Rusijos sienos.¹⁰¹ Šiuo atveju nuolat nurodoma į minėtą 1990 m. Vakarų „pažadą“, jog NATO nesiplės į rytus. Toks akibrokštas turėjo didelę įtaką valstybės užsienio politikai. Nuo NATO plėtros, Rusija dažnai naudojo „sulaužytą pažadą“ kaip pateisinimą agresyvios jos politikos ir tarptautinės teisės nepaisymo. Apskritai Rusija yra linkusi savo veikimą grįsti „kito“ veikimu ir „kito klaidas“ paversti tam tikru savo veiksmų pateisinimu.

Save kaip teisingą tarptautinę valstybę Rusija mato dėl taisyklių laikymosi ir veikimo pagal tarptautinius principus. Tačiau Rusijai ne visi principai yra vienodai teisingi ir svarbūs. Pavyzdžiui, suverenitetas yra bene viena dažniausiai pabrėžiamų tarptautinės

---

⁹⁶ Ten pat.

⁹⁷ Sergey Lavrov, interviu su ITAR-TASS, Moscow, 2014, <<http://tass.com/russia/748935/2>> [Žiūrėta 2017 04 21]

⁹⁸ *News conference of Vladimir Putin*, Moscow, 2012, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/17173>> [Žiūrėta 2017 04 25]

⁹⁹ Ten pat.

¹⁰⁰ Dmitry Medvedev, *Address to the Federal Assembly of the Russian Federation*, Moscow, Grand Kremlin Palace, 2008, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/1968>> [Žiūrėta 2017 04 35]

¹⁰¹ *News conference of Vladimir Putin*, Moscow, 2014, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/press_conferences/47250> [Žiūrėta 2017 04 28]

teisės institucijų. Tačiau suverenitetas suprantamas kaip valstybės turima galia, o ne kaip kažkas priklausantis piliečiams. Todėl valstybės suverenumas nepriklauso nuo jos politinio režimo.¹⁰² Sekant tokia logika, nesunku suprasti, kodėl palaikomi nedemokratiški režimai. Tik šio principo išsaugojimas gali sukurti taikią ir stabilią sistemą, nes tik nepriklausomos valstybės yra teisėtos tarptautinės sistemos veikėjos. Tuo tarpu globalizacija ir kosmopolitinis siekis sukurti bendrą „žmonijos teisę“ (ang. *law of humanity*) yra pavojingi suverenitetui.¹⁰³ Todėl Rusija priešinas bendrų principų priėmimui, kurie paveikia jos suverenitetą. Suverenitetas suprantamas kaip absoliuti valstybės galia pačiai nuspręsti dėl jos politinio ir ekonominio vystymosi.¹⁰⁴ Reikia pabrėžti, jog suverenitetas apima ne tik jos oficialią teritoriją, bet ir visas rusų gyvenamas teritorijas. Toks normos supratimas kelia grėsmę kaimyninių valstybių suverenitetui, tačiau paaiškina intervencionistinę Rusijos politiką buvusiose Sovietų Sąjungos valstybėse. Kadangi suverenitetas priklauso ne nuo teritorijos, o nuo to kaip Rusija apibrėžia save – suvereniteto principas yra tiesiogiai veikiamas Rusijos tapatybės.

Taigi, Rusijos teisingumas parodomas per konservatyvių tarptautinių normų saugojimą ir gynimą. Tokiu atveju lieka mažai vietos žmogaus teisėms ir laisvėms, ypač tarptautinėje arenoje. 2006 m. Rusija pabrėžė, jog R2P (ang. *responsibility to protect*) principas yra nepakankamai išvystytas ir ne visos valstybės jam pritaria.¹⁰⁵ Be to, 2009 m. Generalinės Asamblėjos diskusijoje Rusija pabrėžia, jog R2P norma pirmiausia yra pačios valstybės atsakomybė ir kitos šalys įsikišti gali tik ekstremaliais atvejais ir tik visiškai atitinkant tarptautinę teisę.¹⁰⁶ Rusija pabrėžė gilesnių diskusijų dėl R2P reikalingumą ir skatino neskubėti su šio principo taikymu. R2P principas matomas kaip pažeidžiantis suverenumą ir nesikišimo normą, todėl pavojingas valstybės išlikimui. Kaip teisinga galia, siekianti užtikrinti būtiniausių tarptautinių institucijų laikymąsi, Rusija negali leisti, jog tam tikros taisyklės kaip nors grasintų valstybingumui. Be to, Rusija niekada individų nelaikė pilnateisiais tarptautinės sistemos veikėjais. Oficialiame diskurse buvo paminima,

---

¹⁰² Lauri Mälksoo, *Russian Approaches to International Law*, Oxford University Press, 2015, 100

¹⁰³ Ten pat, 102

¹⁰⁴ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/47173>> [Žiūrėta 2017 04 23]

¹⁰⁵ UN, „United action needed to protect civilians in armed conflict“, SC/8884, 5577th Meeting Security Council, 2006, <<http://www.un.org/press/en/2006/sc8884.doc.htm>> [Žiūrėta 2017 04 21]

¹⁰⁶ *Russian – Statement at the July 2009 GA Debate on RtoP*, <<http://www.globalr2p.org/media/files/russia-2009-r2p-debate.pdf>> [Žiūrėta 2017 04 23]

jog svarbu užtikrinti žmogaus teises, lygybę ir t. t. tačiau tai sudarė labai mažą dalį Rusijos retorikos ir dažniausiai būdavo pristatomi labai apibendrintai. Rusijos teisiniame diskurse autoriai sutinka, jog žmogaus teisės negali būti pažeidinėjamos. Visgi jų gynimas turi atitikti „svarbesnius principus“ – kitaip tariant, suvereniteto, teritorinio integralumo ar nesikišimo normos negali būti pažeidžiamos, siekiant užtikrinti žmogaus teises pasaulyje.¹⁰⁷ Šiuo aspektu Vakarai, ypač JAV, kritikuojami kaip suteikiantys žmogaus teisėms per daug reikšmės ir taip sumenkinantys suvereniteto, teritorinio vientisumo ir kt. normas.

Rusijos, kaip teisingos tarptautinės veikėjos tapatybė oficialiajame diskurse išreiškiama per tarptautinių taisyklių laikymąsi ir jų „teisingų“ interpretacijų taikymą. Tuo tarpu „kitas“ yra nesilaikantis tarptautinės teisės ir svarbiausių jos principų bei manipuliuojantis valstybėmis ir tarptautinėmis taisyklėmis. Tad Rusija susikuria sau „priešą“, prieš kurio neteisingą politiką siekiama kovoti ir kuriam Rusija privalo pasipriešinti kaip reikšminga pasaulinė galia. Šiems tikslams pasiekti Rusija privalo būti stipri. Tik tokiu atveju ji sugebės užtikrinti paklusimą taisyklėms, savo kultūros ir tradicijų išsaugojimą bei kitų tautų išskirtinumą. Teisingos Rusijos tapatybė turi tam tikrą poveikį ir tarptautinės teisės supratimui bei naudojimui. Pirmiausia, nors visi sprendimai yra grindžiami nurodant į vieną ar kitą tarptautinę taisyklę, dažniausiai pasitelkiamas klasikinis jų suvokimas t. y. svarbiausia yra suverenitetas, teritorinis vientisumas ir nesikišimo principas, o žmogaus teisės ir kitos liberalios institucijos gali būti taikomos tik nepažeidžiant pirmųjų principų. Liberalus „kito“ teisės suvokimas, „neteisingas“ normų interpretavimas reikalauja atsvaros, kuria turi tapti Rusija, kaip didžioji galia. Tad teisės suprantama priklausomai nuo to kaip suvokiami Vakarai ir ji pati. Kadangi „kitas“ Rusijos diskurse yra neteisingas - Rusija laikoma teisia, nes vadovaujasi „tikrosiomis vertybėmis“, teisingomis „svarbiausių“ normų interpretacijomis. Diskurse minima, jog Rusija pasitelkia „vertybėmis grindžiamas priemones“ (ang. *value-based approaches*).¹⁰⁸ Tad „aš“ veikimas politikoje parodomas kaip turintis moralinį pagrindą. Kovojuama ne dėl interesų ar įtakos, o dėl „kilnesnių“ tikslų.

---

¹⁰⁷ Lauri Mälksoo, *Russian Approaches to International Law*, Oxford University Press, 2015, 123

¹⁰⁸ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2013, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/19825>> [Žiūrėta 2017 04 21]

Tarptautinių principų supratimą iliustruoja jau minėti Kosovo ir Krymo atvejai. Kosovo atveju teigiama, jog etninėms ir kitoms grupėms apsisprendimo teisė nesuteikiama.¹⁰⁹ Ji priklauso visai valstybei, o ne jos administraciniam vienetui, nepriklausomai nuo teritorijos teisinio statuso.¹¹⁰ Tad teritorinis vientisumas yra nepaneigiamas ir nedalomas principas.¹¹¹ Pasak Rusijos, atsiskyrimas įmanomas tik jei didžioji valstybės dalis vykdo ginkluotą agresiją prieš teritoriją arba jei kyla reali grėsmė piliečių egzistencijai.¹¹² Kalbėdama apie Kosovą, Rusija stengėsi kaip įmanoma užkirsti kelią teritorinio vientisumo principo pažeidimui. Tad atsiskyrimas, pagal Rusiją, įmanomas tik labai specifinėmis ir sunkiomis sąlygomis.

Kita vertus Krymo atveju, šie argumentai tarsi neteko reikšmės. Pirmiausia, Rusija laikė, jog Krymo žmonės turi teisę į apsisprendimą, tačiau nesugebėjo paaiškinti, kuo remiantis jiems ši teisė suteikiama. Neradus legalių argumentų, Rusijos oficialiame diskurse pasirodo istoriniai ir „moraliniai“. Krymas laikomas „dvasiniu rusų tautos centru“, didžiosios Rusijos dalimi, neteisėtai perduotu Ukrainai. Toks istorinis naratyvas, neva, turėtų sukurti pateisinimą Krymo aneksijai – tarsi laikoma, jog tikslo „teisingumas“ pateisina nepakankamą „teisėtumą“. „Viskas Kryme byloja apie bendrą istoriją [...] Rusų karių kapai, kurių drąsa atvedė Krymą į Rusijos imperiją taip pat yra Kryme“¹¹³. „Žmonių širdyse ir mintyse Krymas visada buvo neatsiejama Rusijos dalis“.¹¹⁴ „[Krymas] yra dvasinis daugialypės, bet tvirtos rusų tautos vystymosi centras [...]“.¹¹⁵ Tad šiame kontekste suvereniteto ar teritorinio vientisumo principai netenka reikšmės. Krymas laikomas kokybiškai išsiskiriantis nuo Ukrainos ir turintis daug daugiau bendra su didžiąja Rusijos dalimi. Krymo žmonės laikomi rusais, kurie neteisėtai perduoti Ukrainai „kaip

---

¹⁰⁹ ICJ, „Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo“, *Written statement by the Russian Federation*, 2009, ¶ 81 <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15628.pdf>> [Žiūrėta 2017 04 21]

¹¹⁰ Christopher J. Borgen, „Law, Rhetoric, Strategy: Russia and Self-Determination Before and After Crimea“, *International Law Studies*, 91: 1, 2015, 238 – 239.

¹¹¹ Ten pat, 244

¹¹² ICJ, „Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo“, *Written statement by the Russian Federation*, 2009, ¶ 88 <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15628.pdf>> [Žiūrėta 2017 04 21]

¹¹³ Vladimir Putin, *Address by President of the Russian Federation*, Moscow, The Kremlin, 2014 <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/20603>> [Žiūrėta 2017 04 25]

¹¹⁴ Ten pat.

¹¹⁵ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/47173>> [Žiūrėta 2017 04 23]

bulvių maišas“.¹¹⁶ Tad Krymo prisijungimas yra „istorinis suvienijimas“.¹¹⁷ Krymo aneksija pateikiama kaip „istorijos ištaisymas“ ir teisingumo atkūrimas. Toks teisingumo supratimas pastebimas ir kituose konfliktuose – pavyzdžiui, Gruzijoje. Pietų Osetijos regionas laikomas turintis vienodas vertybes, istoriją ir kultūrą, todėl laikomas dalimi Rusijos „aš“.¹¹⁸ Ten gyvenantys rusai yra interpretuojami kaip ir didžiosios Rusijos piliečiai. Be to, teigiama, jog „[...] dabar Ukrainoje nėra legitimios vykdomosios valdžios, nėra su kuo kalbėtis“.¹¹⁹ Tokia chaotiška situacija kelia grėsmę Krymo gyventojams. Rusija laiko savo pareiga užtikrinti jų teises, todėl įsikišimas nesuprantamas kaip valstybės suverenumo pažeidimas, o kaip Rusijos tapatybės saugojimas.

Dar vienas svarbus Rusijos naudotas argumentas – referendumas. Kosovo atveju jo nebuvo, tuo tarpu Kryme jis įvyko. „[...] mes suteikėme žmonėms galimybę išreikšti save ir priimti sprendimą ir mes šį sprendimą gerbiame“¹²⁰ – argumentuoja Putinas. Taip yra visiškai nepaisoma tarptautinės teisės ir valstybių praktikos dėl referendumo. Pirmiausia, tarptautinėje teisėje referendumui nesuteikiama didelė reikšmė ir juo labiau jis neįgalina atsiskyrimo. Antra, referendumas yra valstybės vidaus reikalas, kuris turi atitikti ir vidaus teisę. Tuo tarpu Krymo referendumas neatitiko Ukrainos konstitucijos, pagal kurią bet kokie Ukrainos teritoriniai pokyčiai turi būti sprendžiami vykdant referendumą visoje šalyje.¹²¹

Šios 2 teisinės įvykių interpretacijos parodo, jog Rusija naudojami 2 tarptautinės teisės koncepcijomis. Buvusiose Sovietinėse respublikose – po Sovietine, užsienio politikoje – *Vestfališka* samprata.¹²² Pavyzdžiui, ji visiškai nepaisė Gruzijos suvereniteto pripažindama Abchaziją ir Pietų Osetiją nepriklausomomis valstybėmis 2008 m. Tačiau aršiai gynė suvereniteto, kaip svarbiausią tarptautinės teisės normą, vykstant

---

¹¹⁶ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/47173>> [Žiūrėta 2017 04 23]

¹¹⁷ Ten pat.

¹¹⁸ Dmitry Medvedev, *Address to the Federal Assembly of the Russian Federation*, Moscow, Grand Kremlin Palace, 2008, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/1968>> [Žiūrėta 2017 04 35]

¹¹⁹ Vladimir Putin, *Address by President of the Russian Federation*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603>> [Žiūrėta 2017 04 26]

¹²⁰ Seliger 2014 *National Youth Forum*, Tver region, Seliger, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/46507>> [Žiūrėta 2017 05 03]

¹²¹ *Constitution of Ukraine*, 1996, art. 73, < <http://www.infoukes.com/history/constitution/index-en.html>> [Žiūrėta 2017 05 02]

¹²² Ruth Deyermund, „The Uses of Sovereignty in Twenty-first Century Russian Foreign Policy“, *Europe-Asia Studies*, 68:6, 957-984.

Irako, Serbijos ir Sirijos konfliktams.¹²³ Po SSRS griūties, Rusija vadovavosi *Vestfališku* arba klasikiniu tarptautinės teisės supratimu. Tai lėmė, jog svarbiausi principai apima valstybių lygybę, nesikišimą į kitos šalies vidaus reikalus bei pagarbą teritoriniam vientisumui.¹²⁴ Jų nesilaikymas. Rusija minėtų normų išsaugojimą laiko svarbiausiu savo uždaviniu. Bet koks kėsanimasis į jos teritoriją ar vidaus politiką laikomas suvereniteto pažeidimu ir grėsme valstybės išlikimui. 2008 ir 2013 metų Rusijos užsienio politikos pranešimuose pažymima, jog suvereniteto stiprinimas yra svarbiausias užsienio politikos tikslas.¹²⁵ Dokumentuose taip pat pabrėžiama, jog Rusija priešinsis bet kokiems mėginimams pakeisti universaliai pripažįstamas tarptautines normas bei pasmerkia bandymus naujai interpretuoti normas. Suvereniteto principas yra laikomas fundamentaliu tarptautinės tvarkos elementu bei pagrindu valstybių santykiams vykdyti.¹²⁶

Vis dėlto Rusijos tarptautinės teisės supratimas po Sovietinėje erdvėje radikaliai skiriasi. Šioje erdvėje Rusija vis dar laikosi Sovietinės konstitucijos modelio, kai respublikos tarsi ir buvo pripažįstamos suverenėmis, tačiau tik formaliai. Dabar po Sovietinė erdvė yra tarsi Rusijos sanitarinis kordonas, tam tikra apsauginė zona. Už šios zonos esančios valstybės privalo nuosekliai laikytis suvereniteto principo, tačiau pati Rusija į šią erdvę dažnai kišasi. Abchazijos bei Pietų Osetijos pripažinimas nepriklausomomis valstybėmis Gruzijai prieštaraujant yra aiškus suvereniteto, teritorinio integralumo bei nesikišimo principų pažeidimas, visai neatitinkantis *Vestfališkos* tvarkos modelio. Savo intervenciją Rusija argumentuoja viena vertus humanitariniais argumentais ir rusų mažumos gelbėjimu nuo Gruzijos priespaudos ir, neva, vykdyto genocido.¹²⁷ Kita vertus, teigiama, jog Gruzija šias teritorijas neteisėtai pasiėmė po SSRS žlugimo neatsižvelgusi į jų specifiką bei tarptautinę teisę.¹²⁸ Krymo atveju taip pat apeliuojama į laisvą tautų apsisprendimą, kuris minėtame Kosovo atvejuje buvo Rusijos paneigiamas. Tai parodo kardinalų suvereniteto supratimo pokytį nuo anksčiau analizuoto. Rusija turi ypatingą supratimą apie savo sienas ir tautą. Net oficialiai pripažinusi buvusias Sovietines

---

¹²³ Ten pat, 957-958.

¹²⁴ Ten pat, 962.

¹²⁵ Ten pat, 964

¹²⁶ Ten pat, 967

¹²⁷ Ten pat, 969

¹²⁸ Vladimir Putin, *Address by President of the Russian Federation*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603>> [Žiūrėta 2017 04 26]

respublikas nepriklausomomis valstybėmis, ji dažnai jas vis dar mato kaip savo teritorijos ir tautos dalį. Rusų tauta apima ne tik etninius rusus, bet ir ukrainiečius, baltarusius ir net gruzinus.¹²⁹ Rusijos „aš“ yra daug platesnis ir apimantis ne vien jos valstybės teritoriją – „Rusiškojo pasaulio“ koncepcija gali apimti visus, kurie laiko save rusais, turi tas pačias vertybes ir yra kilę iš tos pačios civilizacijos. Kalbėdama apie Krymą, Pietų Osetiją, Abchaziją t. y. buvusias Sovietų Sąjungos respublikas, Rusija pasitelkia istorinius ir kultūrinius argumentus – šių teritorijų gyventojai laikomi rusais, turinčiais tą pačią istoriją, kalbą ir kultūrą ir tik dėl susiklosčiusių aplinkybių (SSRS žlugimo) tapę kitos valstybės dalimi: „milijonai žmonių nuėjo miegoti vienoje šalyje ir atsibudo skirtingose, pernakt tapę etninėmis mažumomis [...]“.¹³⁰ Didžiausias skirtumas tarp Kosovo ir Krymo Rusijos laikomas referendumas, kuris, anot Rusijos, yra nenuginčijamas piliečių valios įrodymas, į kurį privaloma atsižvelgti.¹³¹ Tačiau tarptautinės teisės praktikoje referendumas nesuteikia teisės atsiskirti. Be to, atskyrimo galią turi Ukrainos valdžia, o ne Krymo. Rusijos tarptautinės teisės supratimas yra dvejopas - artimojo užsienio valstybės, ypač turinčios rusų mažumas, vis dar suprantamos kaip dalis Rusijos tapatybės, todėl ir tarptautinių taisyklių interpretavimas šioje zonoje skiriasi nuo artikuliuojamo pasaulinėje arenoje.

Taigi iš oficialaus Rusijos diskurso matyti, jog Rusijos tapatybę apsprendžia idėjos apie „aš“ kaip teisingą pasaulinę galią, kovojančią už tarptautines taisykles. Teisingumas suvokiamas konservatyviai – apimantis tradicijų saugojimą bei klasikinių tarptautinių institucijų užtikrinimą. Toks savęs suvokimas nulemia, jog Rusija palaiko tradicines tarptautines normas – suverenitetą, teritorinį vientisumą ir nesikišimo į valstybių politiką principus. Oficialiajame diskurse taip pat pabrėžiama, jog bet kokie sprendimai turi atitikti tarptautinę teisę ir Rusijos siekis yra visada jos laikytis. Tačiau realūs pavyzdžiai parodo, jog konfliktuose dažnai ima dominuoti ne teisiniai, o tapatybiniai argumentai. Glaudi istorija, vienoda kalba, kultūra ir tradicijos nulemia bendrą tapatybę, kuri įgalina Rusiją veikti už jos oficialios teritorijos ribų ir tarptautines taisykles taikyti

---

¹²⁹ Vladimir Putin, *Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2012, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/17118>> [Žiūrėta 2017 04 21]

¹³⁰ Vladimir Putin, *Address by President of the Russian Federation*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603>> [Žiūrėta 2017 04 26]

¹³¹ <http://stockton.usnwc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1262&context=ils>

atsižvelgiant į rusų tautos ribas. Tad tarptautinės teisės laikymasis ir interpretavimas priklauso nuo to kaip Rusija apibrėžia save ir kitas valstybes. Be to, tai, kad „kitas“ yra artikuliuojamas kaip veidmainiškas ir nepaisantis tarptautinių principų „leidžia“ Rusijai naudoti tarptautines taisykles „kito“ retoriką panaudojant prieš jį. Todėl Vakarų argumentacija Kosove paskatino Rusijos argumentaciją vėlesniuose konfliktuose. Tarptautinės teisės naudojimas lemiamas teisingos Rusijos tapatybės ir iš jos kylančios „pareigos“ užtikrinti „teisingų“ tradicinių tarptautinių principų laikymąsi.

3. Nuvertinta Rusija vs. hegemoniškas „kitas“

Kitas svarbus Rusijos tapatybės aspektas yra tai, jog ji save suvokia kaip nukentėjusią. Rusijos „aš“ yra nuvertinamas tarptautinėje sistemoje. „Kito“ dominavimas sukūrė nepalankias sąlygas Rusijos tapatybės vystymuisi. Jos interesai nuolat paminami tiek ekonomikoje, tiek politikoje. Tad Rusijos „aš“ jaučia nuoskaudą dėl neatsižvelgimo į ją kaip į svarbią sistemos veikėją. Prezidento Putino žodžiais: „[...] jie [Vakarai] melavo mums daug kartų, priėmė sprendimus mums už nugaros [...]. Tai nutiko tiek su NATO ekspansija į rytus, tiek kuriant karinę infrastruktūrą šalia mūsų sienų.“¹³² Tokia retorika siekiama parodyti „kitą“ ne tik kaip grėsmę, bet ir kaip nepaisantį Rusijos. Taip pat primenamos sankcijos ir įvairūs ekonominiai apribojimai bei „izoliacinė politika“¹³³, kuri sumenkina Rusiją kaip svarbią veikėją tarptautinėje arenoje.

Maria Lipman teigia, jog po Sovietų Sąjungos griūties Rusija stengėsi priimti vakarietišką gyvenimo būdą, institucijas ir veikimo taisykles.¹³⁴ Tačiau tai nepagerino žmonių gyvenimo – valstybė buvo nualinta, ekonomika silpna, valdžia korumpuota ir pan. Todėl nepasitenkinimas Vakarais, kurie atvedė Rusiją prie šių veikimo modelių, vis didėjo. Galiausiai pastebėta, jog tarptautinėje arenoje Rusijos nuomonei suteikiamas nedidelis dėmesys – prieštaravimai Jugoslavijos bombardavimams, intervencijai į Iraką ir

---

¹³² Vladimir Putin, *Address by President of the Russian Federation*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603>> [Žiūrėta 2017 04 26]

¹³³ Ten pat.

¹³⁴ Maria Lipman, „How Russia has come to loathe the West“, European Council of Foreign Relations, 2015, <http://www.ecfr.eu/article/commentary_how_russia_has_come_to_loathe_the_west311346> [Žiūrėta 2017 04 29]

įsitraukimui į kitus konfliktus neturėjo poveikio Vakarų veiksams.¹³⁵ Tad pamažu Rusijos „aš“ ėmė jausti nepritapimą tarptautinėje sistemoje bei tam tikrą atskirtį nuo didžiųjų pasaulio valstybių politikos. Vakarų politika dažniausiai sutinkama kaip siekis sumenkinti Rusijos reikšmę ir galią pasaulio politikoje bei apriboti jos įtaką. Ukrainos įvykius lydinčios sankcijos taip pat suprantamos kaip bandymas sulaukyti Rusijos didėjančią galią – „[...] jei viso to [įvykių Ukrainoje] nebūtų nutikę, [Vakarai] būtų sugalvoję kitą pateisinimą siekdami [...] kaip nors paveikti mūsų šalį ar net ją išnaudoti“.¹³⁶ Putinas savo kalboje pateikia Ukrainos ir ES susitarimą kaip visišką Rusijos interesų nepaisymą. Rusija ir Ukraina glaudžiai bendradarbiauja gamyboje bei žemės ūkyje ir „praktiškai dalijasi bendra infrastruktūra“¹³⁷, todėl Ukrainos įsipareigojimai ES gali pažeisti valstybių santykius ar net Krymo gyventojų teises, kurie priskiriami Rusijos tapatybei.¹³⁸ Rusija mato teisę kaip nepalankiai taikomą jos atžvilgiu. „Mūsų partneriai vakaruose, vedami Jungtinių Amerikos valstijų, nesilaiko tarptautinės teisės savo praktinėse politikose, bet naudojami ginklo taisykle. Jie ėmė tikėti savo išskirtinumu [...], kad jie gali nuspręsti pasaulio likimus, kad tik jie gali būti teisūs.“¹³⁹ Vakarų kritika Rusijai dėl Ukrainos laikoma kaip siekis sutrukdyti „[...] Eurazijos integracijai“.¹⁴⁰ Teigiama, jog prieš Rusiją naudojama jau minėta „izoliacinė politika“: „jie nuolat bando įsprausti mus į kampą, nes mes turime nepriklausomą poziciją, nes mes ją išlaikome ir nes mes [...] neužsiimame veidmainystėmis.“¹⁴¹ Toks Rusijos „nepaisymas“ sustiprino jos, kaip revizionistinės galios vaidmenį, o nepritapimas tarptautinėje erdvėje paskatino ją atsigręžti į konservatyvias savo vertybes.

Rusijos nepaisymas kaip reikšmingos veikėjos suteikė „aš“ artikuliacijai nuskriaustosios rolę ir tam tikrą motyvaciją priešintis tarptautinei tvarkai, kuriamai pagal Vakarų standartus. Diskurse pateikiamas istorinis naratyvas parodo Rusiją kaip turinčią išskirtinę kultūrą ir tradicijas, išsaugojusi svarbiausias krikščioniškas vertybes, visada

---

¹³⁵ Ten pat.

¹³⁶ Vladimir Putin, *Presidentian Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/47173>> [Žiūrėta 2017 04 21]

¹³⁷ Ten pat.

¹³⁸ Vladimir Putin, *Address by President of the Russian Federation*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603>> [Žiūrėta 2017 04 26]

¹³⁹ Ten pat.

¹⁴⁰ Ten pat.

¹⁴¹ Ten pat.

buvusia galinga ir reikšminga tarptautine veikėja.¹⁴² Tokia retorika kuria didžiosios galios tapatybę. Ji suvokiama kaip materialiais ir ekonomiškai stipri, turinti aiškų savo požiūrį, nepaklūstanti kitų standartams, tačiau tuo pat metu teisinga ir morali. „[...] Rusija yra nepriklausoma, veikli tarptautinės [politikos] dalyvė; kaip ir kitos valstybės ji turi savo interesus, į kuriuos privaloma atsižvelgti ir gerbti.“¹⁴³ Apie Rusų tautos ypatingumą Putinas kalba: „žmonės priima neteisybę [...] labai [jautriai]. Tai yra išskirtinis mūsų kultūros bruožas. Mūsų visuomenė ryžtingai atmeta aroganciją, išpuikimą, įžūlumą ir savanaudiškumą, nesvarbu, kur jie tai mato. Mūsų žmonės suteikia didesnę vertę tokioms savybėms kaip atsakomybė, aukšti moraliniai standartai, rūpinimasis viešaisiais interesais ir pasiryžimas klausytis kitų ir gerbti jų nuomonę.“¹⁴⁴ Rusijos tapatybinis išskirtinumas bei savęs kaip svarbios geopolitinės veikėjos suvokimas neleidžia jai susitaikyti su „kito“ „hegemonine“ politika. Nusileisti reikštų prarasti savo tapatybę ir suverenitetą. 2014 m. konferencijoje Putinas pateikia alegoriją apie lokį (t. y. Rusiją) ir taigą (t. y. jos interesai/tapatybė/teritorija).¹⁴⁵ „[...] Lokys nesiruošia keliauti į jokias kitas klimato zonas [...]. Tačiau jis neleis niekam atimti iš jo taigos.“¹⁴⁶ Ši idėja išreikšta Krymo kontekste – teigiama, jog Rusija nesiekia pasaulio hegemonės vaidmens, nevykdo intervencijų, tačiau to, kas teisėtai priklauso jai, ji neatiduos. Krymas laikomas Rusijos dalimi, jos istoriniu centru, tad Vakarų kritika yra neteisinga Rusijos atžvilgiu.

Suvokdama save kaip didžiąją galią, reikšmingą tarptautinės politikos veikėją, turinčią turtingą istoriją, kultūrą ir ypatingą „nacionalinį charakterį“, Rusija siekia atsiderėti prie pasaulio derybų stalo, būti pastebėta ir išgirsta. Viena iš galimybių tai pasiekti – aiškiai artikuliuoti kitokį savo požiūrį ir laikytis jos tapatybę atspindinčios pozicijos. Todėl, kai Vakarai kuria naujas liberalias normas ir jų interpretacijas, Rusija mano, jog ji, kaip viena galingiausių pasaulio valstybių, privalo užtikrinti tradicinių tarptautinių taisyklių paisymą. Todėl „Valdai“ konferencijoje Putinas kalba apie tai, jog „Rusijos

---

¹⁴² Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2015
<<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/50864>> [Žiūrėta 2017 04 21]

¹⁴³ Vladimir Putin, *Address by President of the Russian Federation*, Moscow, The Kremlin, 2014,
<<http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603>> [Žiūrėta 2017 04 26]

¹⁴⁴ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2016,
<<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/53379>> [Žiūrėta 2017 05 02]

¹⁴⁵ *Meeting of the Valdai International Discussion Club*, Sochi, 2014,
<<http://en.kremlin.ru/events/president/news/46860>> [Žiūrėta 2017 05 02]

¹⁴⁶ Ten pat.

suverenitetas, nepriklausomybė ir teritorinis integralumas yra besąlygiški. Tai yra raudonos linijos, kurių niekam nevalia peržengti.¹⁴⁷

Siekdama būti pripažinta kaip svarbi ir galinga, Rusija siekia parodyti save kaip išskirtinę ne tik kitoms valstybėms, bet savo piliečiams viduje. Putinas pasitelkia autoriaus Nikolai Karamzin citatą: „Tie, kurie neturi pagarbos sau negali tikėtis būti gerbiami kitų. Tai nereiškia, jog meilė savo tėvynei turi mus apakinti teigiant, jog mes esame geresni nei kiti [visose srityse]. Tačiau rusai turi žinoti savo vertę.“¹⁴⁸ Taigi „kitų“ nuvertinta Rusija siekia susitelkti į save – „Mūsų [tauta] turi turtingą dvasinį ir moralinį palikimą. Mes [...] galime daug kuo didžiulis, daug ką [...] ginti ir daug ko siekti.“¹⁴⁹ Jos kaip istorinės galios, palaikančios tradicines normas, tapatybė nulemia, jog ji palaiko kitokias normas nei Vakarai ir artikuluoja kitokią tarptautinę poziciją. Jausdamasi nuvertinta Rusija siekia apsaugoti ir apginti tai, kas jai iš tiesų svarbu – suverenitetas, nepriklausomybė, teritorinis vientisumas bei ortodoksų tikėjimas. Todėl priešinamasi žmogaus teisių sklaidai ir jų padariniams suverenitetui. V. Putino retorikoje suverenitetas ginamas kaip svarbiausias valstybingumo požymis. Vakarų kritika Rusijos atžvilgiu dėl jos vykdomos politikos yra smerkiama kaip pažeidžianti šį principą. Todėl suverenitetas nėra vien teritorijos saugojimas, bet ir galia bei teisė vykdyti savarankišką užsienio ir vidaus politiką.

---

¹⁴⁷ *Meeting of the Valdai International Discussion Club*, Novgorod region, 2013, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/19243>> [Žiūrėta 2017 05 01]

¹⁴⁸ Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2015 <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/50864>> [Žiūrėta 2017 04 21]

¹⁴⁹ Dmitry Medvedev, *Address to the Federal Assembly of the Russian Federation*, Moscow, Grand Kremlin Palace, 2008, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/1968>> [Žiūrėta 2017 04 35]

Išvados

1. Rusijos tapatybei visada buvo svarbus „kitas“, todėl naudinga ją apibrėžti per priešpriešas tarp „aš“ ir „kito“ suvokimo. Oficialiajame diskurse sukurta tapatybė atspindi Rusijos požiūrį į save, kitus, tarptautinę tvarką ir teisę bei savo vietą joje. Analizuotuose šaltiniuose išryškėja keli svarbiausi tapatybės bruožai. Pirmiausia, Rusija suvokia save kaip „teisingųjų“ tarptautinių taisyklių sergėtoją, iš kurių svarbiausios tai suverenitetas, teritorinis vientisumas, nepriklausomybė ir nesikišimas į kitų valstybių politiką. Šie principai atspindi *Vestfališką* pasaulio tvarką, kurią ir stengiasi išsaugoti Rusija. Suvokdama save kaip „gynėją“ Rusija suvokia teisę (ar bent minėtus jos principus) kaip nekintančius ir stabilius tvarkos ir taikos užtikinimo mechanizmus. Todėl priešinamasi tarptautinės teisės humanizacijai ir liberalioms interpretacijoms, kurios sukuria precedentus, keliančius pavojų pačiai valstybės egzistencijai ir tapatybei.

2. Antra, Rusija suvokia save kaip didžiąją galią. Jos politika ir sprendimai yra reikšmingi tarptautinėje politikoje, jos nuomonė turi būti išgirsta, o interesai ir tapatybė gerbiama. Siekdama realizuoti savo didžiosios galios tapatybę, Rusija turi išreikšti savo požiūrį ir vertybes tarptautiniais klausimais. Todėl stengiamasi išlikti prie derybų stalo, kartu su kitomis svarbiausiomis sprendimų priėmėjomis ir aiškiai artikuliuoti savo siekius bei tapatybę. Teigdama, jog intervencija įmanoma tik su JT ST sutikimu arba jog atsiskyrimas įmanomas pasitelkus referendumą, arba jog individai nėra tarptautinės teisės subjektai, arba jog rusų tauta kartu apima ir ukrainiečius, baltarusius ir totorius, sukuriamas tam tikras naratyvas ir pradedama diskusija. Kitas nebūtinai sutiks su Rusijos požiūriu, tačiau bet koku atveju taip Rusija parodys savo suvokimą ir išliks aktyvi tarptautinės politikos žaidėja.

3. Trečia, Rusija yra išskirtinė. Jos kultūra, istorija, tradicijos bei ortodoksų tikėjimas nulėmė jos civilizacinį išskirtinumą. Jis pasireiškia kitokiu požiūriu į tarptautinę sistemą ir joje egzistuojančias svarbiausias vertybes. Rusija vadovaujasi savo išskirtinumu veikdama pasaulio politikoje ir konservatyvias vertybes laiko moraliai sustiprinančias jos poziciją bei pateisinančias veikimą. Toks savęs suvokimas nulemia, jog ji sieks išsaugoti savo išskirtinumą ir tarptautinėje arenoje. Pabrėždama, jog yra „kitokia“ nei Vakarai, ji nurodo, jog ir jos vertybės yra kitos. Todėl kalbama, jog demokratija turi būti kuriama atsižvelgiant į Rusijos ypatybes, taip pat nurodomas ir kitoks savo tautos supratimas, kuris

apima daugiau nei jos valdomą teritoriją. „Rusų pasaulis“ neturi aiškių sienų, kurios galėtų nubrėžti aiškias ribas, kur baigiasi Rusijos suverenumas. Tai leidžia jai naudoti „tautiečių“ gynimo užsienio teritorijose argumentą teisėje.

4. Platus Rusijos „aš“ suvokimas nulemia dvilypį tarptautinės teisės supratimą. Vienokį po-Sovietinėje erdvėje ir kitokį likusiame pasaulyje. Valstybės, kažkada buvusios Sovietų Sąjungos dalimi, iki šiol neretai laikomos artimomis ar net tapačiomis rusų tautai – jas vienija bendra istorija, kai kada net kultūra ir kalba. Šių tapatybinių argumentų pakanka „pateisinti“ intervencijoms į Gruziją, Krymą, Čečėniją ir kitus kaimyninius regionus. Tuo tarpu likusios pasaulio valstybės, neturinčios rusų mažumų, yra suprantamos kaip visiškai atskiros kultūros ir tapatybės, kurių išskirtinumas turi būti išsaugotas pasaulyje. Šiuo atveju tradiciniai tarptautiniai principai yra laikomi absoliučiais ir be JT ST pritarimo nepažeidžiamais.

5. Verta dar kartą paminėti, jog nacionaliniai interesai neabejotinai išlieka svarbūs. Rusija ir pati teigia, jog valstybiniai interesai visada bus saugomi visomis priemonėmis. Todėl kai kurie atvejai negali būti paaiškinami vien ypatinga Rusijos tapatybe ir pasaulio suvokimu – kartais tiesiog paliečiami jos svarbūs interesai, todėl ir teisė naudojama kaip atsakas į tai. Šiuo darbu nebuvo siekiama paneigti realistinių teiginių ar kitų tarptautinių santykių teorijų. Atlikta analize siekiama parodyti, jog Rusijos tapatybė turi reikšmę jos vykdomai politikai ir tarptautinės teisės naudojimui ir gali prisidėti prie jau egzistuojančių aiškinimų.

6. Tolimesni tyrimai galėtų prisidėti analizuojant ne tik oficialų diskursą, bet ir žiniasklaidoje pateikiamą Rusijos tapatybę bei tarptautinių normų santykį su ja. Taip pat, būtų naudinga analizuoti Rusijos diskursą rusų kalba. Tam tikros sąvokos, verčiant jas į anglų kalbą, gali prarasti joms būdingą tikslesnę reikšmę, todėl analizuoti viską pirminėje kalboje visada suteikia tam tikrą pranašumą. Be to, dažnai ne visi oficialaus diskurso tekstai yra verčiami į anglų kalbą, tad neprieinami analizei, o tyrinėjant savęs ir kito supratimą tai tampa ganėtinai svarbu. Dar viena galima tyrimų kryptis būtų kartu analizuoti ir kitų valstybių – pavyzdžiui JAV - diskursą ir kaip ji mato save ir „kitą“ užsienio politikos ar tarptautinės teisės kontekste ir palyginti Rusijos ir JAV tarptautinės teisės naudojimą.

7. Rusijos retorika dažnai yra neatitinkanti realybės ar net nelogiška, tačiau ji visgi aktyviai naudoja diskursą apibrėždama save ir kitus, tad nekreipti į tai dėmesio būtų

aplaidu. Tik supratimas iš kur kyla vienokios ar kitokios interpretacijos gali padėti geriau suvokti Rusijos veikimo logiką ar net nuspėti jos veiksmus ateityje.

Literatūros sąrašas

Akinyemi, Aaron, „Ukraine Crisis: World Leaders React to Unfolding Disaster in Crimea“, *International Business Times*, 2014 <<http://www.ibtimes.co.uk/ukraine-crisis-world-leaders-react-unfolding-crisis-crimea-1438553>>

Benvenisti, Eyal, Moshe Hirsch, *The Impact of International Law on International Cooperation: Theoretical Perspectives*, UK: Cambridge University press, 2004, 35. <https://books.google.lt/books?id=90isBGHjn2cC&pg=PA35&lpg=PA35&dq=Wendt+and+international+law&source=bl&ots=S8eMIFqQ2_&sig=B9WhgIKfSZ6ulcPKVrKE1JDxZVg&hl=lt&sa=X&ved=0ahUKEwiY4JrhudPSAhWOKCwKHTdDBd0Q6AEITzAG#v=onepage&q=Wendt&f=false> [Žiūrėta 2017 03 13]

Bodette, Meghan, „Dangerous precedents: Russia’s use and misuse of international law“, *Nations and States, Content, News and Analysis*, 2016, <https://nationsandstates.com/2016/02/25/dangerous-precedents-russias-use-and-misuse-of-international-law/> [Žiūrėta 2017 05 01]

Borgen, Christopher J., „Law, Rhetoric, Strategy: Russia and Self-Determination Before and After Crimea“, *International Law Studies*, 91: 1, 2015, 218-230, 244 <<http://stockton.usnwc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1262&context=ils>> [Žiūrėta 2017 04 21]

Campbell, David, *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity*, Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 1998, 9, 3.

Constitution of Ukraine, 1996, art. 73, <<http://www.infoukes.com/history/constitution/index-en.html>> [Žiūrėta 2017 05 02]

Copeland, Dale C., „The Constructivist Challenge to Structural Realism: A Review Essay“, *International security*, MIT press, No. 2, 2000 <<http://www3.nccu.edu.tw/~lorenzo/Copeland.pdf>>

D'Amato, Anthony, „The Coerciveness of International Law“, *Northwestern University School of Law, Faculty Working Papers*, Paper 91, 2010. <<http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1090&context=facultyworkingpapers>>

Deyermond, Ruth, „The Uses of Sovereignty in Twenty-first Century Russian Foreign Policy“, *Europe-Asia Studies*, 68:6, 957-984, 957-958, 962, 964, 967, 969.

Dmitry Medvedev, *Address to the Federal Assembly of the Russian Federation*, Moscow, Grand Kremlin Palace, 2008 <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/1968>> [Žiūrēta 2017 04 21]

Evans, Alfred B., „Putin's Legacy and Russia's Identity“, *Europe-Asia Studies*, Vol. 60, Nor. 6, 2008 899-912, <<https://www.jstor.org/stable/pdf/20451565.pdf>> [Žiūrēta 2017 04 21]

Fischer, Konstantin, „The Kremlin's love and fear of separatism“, *Institute of modern Russia*, 2015, <<https://imrussia.org/en/analysis/politics/2469-the-kremlin%E2%80%99s-love-and-fear-of-separatism>> [Žiūrēta 2017 04 21]

Goldsmith, Jack L. and Eric A. Posner, *The Limits of International Law*, New York, Oxford University Press, 2005, 7-8.

Harris, David, *International law – cases and materials*, 5 leid. London: Sweet & Maxwell, 1998. <<http://www.gbv.de/dms/spk/sbb/recht/toc/280107900.pdf>> [žiūrēta 2016 10 18]

Hoffmann, Stanley, „International Systems and International Law“, *World Politics*, Vol. 14, No. 1, 1961. <<https://www.jstor.org/stable/pdf/2009562.pdf>> [Žiūrēta 2016 10 20]

ICJ, „Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo“, *Written statement by the Russian Federation*, 2009, ¶ 77 <<http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15628.pdf>> [Žiūrēta 2017 04 21]

Issaeva, Maria, Does „Russian international law“ have an international academic future?“ EJIL:Talk!, 2015, < <http://www.ejiltalk.org/does-russian-international-law-have-an-international-academic-future/>> [Žiūrėta 2017 04 30]

Jakniūnaitė, Dovilė, Evaldas Nekrašas, „Kaip tirti tarptautinius santykius konstruktyvistiškai: filosofinių prielaidų ir teorinių nuostatų analizė.“ *Politologija*, 3(59), 2010, 33.

Klabbers, Jan, „Friedrich Kratochwil. The Status of Law in World Society: Meditations on the Role and Rule of Law“, *European Journal of International Law*, Vol 25, issue 4 <<http://ejil.oxfordjournals.org/content/25/4/1195.full>> [Žiūrėta 2016 12 01]

Koh, Harold Hongju, „Why Do Nations Obey International Law?“, *Yale Law School Faculty Scholarchip series*, Paper 2101, 1997, <http://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2897&context=fss_papers>

Kunz, Josef L., „Identity of States Under International Law“, *The American Journal of International Law*, Vol. 49, No. 1, 1955, 68-76, 71, 74.

Lene Hansen, *Security as practice: Discourse Analysis and the Bosnian War*, London, New York: Routledge, 2006, 17, 18, 19, 20, 21, 59-60, 64, 75, 85

Likhacheva, Anastasia, Igor Makarov (et al.), „National Identity and the Future of Russia“, Valdai Discussion Club Report, Maskva, 2014. < http://vid-1.rian.ru/ig/valdai/Identity_eng.pdf> [Žiūrėta 2017 03 22]

Lipman, Maria, „How Russia has come to loathe the West“, *European Council of Foreign Relations*, 2015, <http://www.ecfr.eu/article/commentary_how_russia_has_come_to_loathe_the_west311346> [Žiūrėta 2017 04 29]

Maitra, Sumantra, „Realism in Russian Foreign Policy: The Crimean Case“, *CLAWS Journal*, Vol 1, 2014, 116-128. <http://www.claws.in/images/journals_doc/267144158_SumantraMaitra.pdf>

Mälksoo, Lauri, *Russian Approaches to International Law*, Oxford University Press, 2015, 71, 124, 125, 100, 102, 123

Meeting of the Valdai International Discussion Club, Novgorod region, 2013, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/19243>> [Žiūrēta 2017 05 01]

Meeting of the Valdai International Discussion Club, Sochi, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/46860>> [Žiūrēta 2017 05 02]

Morozov, Viatcheslav, *Human rights and foreign policy discourse in today's Russia*, Copenhagen peace research institute, 2002, 5.

Nayak, Meghana V., „Review: International Law as a Tool of Power Politics“, *International Studies Review*, Vol 7, No 3, 2005, 469-471 <<https://www.jstor.org/stable/pdf/3699768.pdf>>

Nechepurenko, Ivan, „Russian Polling Center Is Declared a ‘Foreign Agent’ Before Elections“, *New York Times*, 2016 <https://www.nytimes.com/2016/09/06/world/europe/russia-vladimir-v-putin-levada-center-polling-duma-united-russia.html?_r=0> [Žiūrēta 2017 05 01]

Neumann, Iver B., „European identity and its changing others“, Paper, Norwegian Institute of International Affairs, 2006 <<https://www.files.ethz.ch/isn/27901/710.pdf>> [Žiūrēta 2017 01 16]

Neumann, Iver B., *Uses of the Other: The East European Identity*, Minneapolis: University of Minnesota Press, 1999, 11.

News conference of Vladimir Putin, Moscow, 2012, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/17173>> [Žiūrēta 2017 04 25]

News conference of Vladimir Putin, Moscow, 2013 <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/19859>> [Žiūrēta 2017 04 21]

News conference of Vladimir Putin, Moscow, 2014, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/press_conferences/47250> [Žiūrėta 2017 04 28]

Oppenheim, Lassa Francis Lawrence, *International law*, Vol 1-2, London: Longmans, Green and Co., 1905. <<https://archive.org/stream/internationallaw12oppe#page/n5/mode/2up>> [Žiūrėta 2016 10 20]

Pickering, Heath, „Why do states mostly obey international law?“, The University of Melbourne, 2013. <<http://www.e-ir.info/2014/02/04/why-do-states-mostly-obey-international-law/>>

Posner, Eric A., „Do States Have a Moral Obligation to Obey International Law?“, *Stanford Law Review* 55(5), 2003, 1901-1919, <http://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2781&context=journal_articles>.

President. Filmas <<https://www.sott.net/article/296566-PRESIDENT-Putins-15-years-in-power-EN-Subtitles-VIDEO>> [Žiūrėta 2017 05 01]

Russian – Statement at the July 2009 GA Debate on RtoP, <<http://www.globalr2p.org/media/files/russia-2009-r2p-debate.pdf>> [Žiūrėta 2017 04 23]

Seliger 2014 National Youth Forum, Tver region, Seliger, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/46507>> [Žiūrėta 2017 05 03]

Sergey Lavrov, interviu su ITAR-TASS, Moscow, 2014, <<http://tass.com/russia/748935/2>> [Žiūrėta 2017 04 21]

Slaughter, Anne-Marie, „Building global democracy“, *Chicago Journal of international law*, Vol. 1, Nr. 2, 2000, 223.

UN, „United action needed to protect civilians in armed conflict“, SC/8884, 5577th Meeting Security Council, 2006, <<http://www.un.org/press/en/2006/sc8884.doc.htm>> [Žiūrėta 2017 04 21]

Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2015, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/50864>> [Žiūrėta 2017 04 21]

Vladimir Putin addressed the State Duma's plenary session, Moscow, 2016, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/statements/52198>> [Žiūrėta 2017 04 21]

Vladimir Putin, *Address by President of the Russian Federation*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603>> [Žiūrėta 2017 04 26]

Vladimir Putin, *Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2012, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/17118>> [Žiūrėta 2017 04 21]

Vladimir Putin, *Annual Address to the Federal Assembly of the Russian Federation*, Moscow, The Kremlin, 2004. <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/22494>> [Žiūrėta 2017 04 21]

Vladimir Putin, *Interview to Mir broadcasting company*, Moscow, The Kremlin, 2017 <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/interviews/54271>> [Žiūrėta 2017 04 21]

Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2014, <<http://en.kremlin.ru/events/president/news/47173>> [Žiūrėta 2017 05 01]

Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2013, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/19825>> [Žiūrėta 2017 04 21]

Vladimir Putin, *Presidential Address to the Federal Assembly*, Moscow, The Kremlin, 2016, <<http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/messages/53379>> [Žiūrėta 2017 05 02]

Vladimir Putin's Address to the United Nations Security Council, New York, 2015,
<<http://www.globalresearch.ca/vladimir-putins-speech-to-the-united-nations-security-council/5479334>> [Žiūrėta 2017 04 21]

Wendt, Alexander, „Constructing International Politics.“ *International Security*, 20(1), 1995, 73, 391-425, 315-348.

Zenhfuss, Maja, „Constructivism and Identity: A Dangerous Liaison“, *European Journal of International Relations*, Vol 7(3), 2016, 315 – 348.
<<http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1354066101007003002>>[Žiūrėta 2017 01 16]

Zevelev, Igor, „Russian National Identity and Foreign Policy“, Report, CSIS, Washington, 2016, 9
<http://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/161208_Zevelev_RussianNationalIdentity_Web.pdf>

Summary

The Russian Federation relation with international law: identity analysis

International law by itself is a complicated subject. In this huge analytical field can be found 2 distinct thoughts of the discipline – one of them sees international rules merely as “suggestion“ to the states that they do not follow if interests are in line. Other group of researchers, however, sees it as an important governing rule that states mainly obey.

Russia’s relation to international law interested researchers for many years. However, the last few years and the events that followed showed that it is still little known of how exactly Russia uses it and why. The way Russia used international law in Kosovo, Georgia’s territories, Ukraine and so on, is distinct from the Western states – especially in using and defining such international principles as self-determination, territorial integrity, human rights or sovereignty. To understand better Russia’s logic and pattern of international policies it is important to search for what can explain this different interpretation and use of international law.

Russian approach towards international law is still mainly explained by the (neo)realism. A lot of analysts still sees Russia as a state that acts only to gain power or material recourses. However, constructivism approach is gaining more and more attention in international relation discipline. Since 2014 in events in Ukraine and even before that - in Georgia territories of South Ossetia and Abkhazia in 2008 - Russia started to use civilizational arguments even in law to back up their policies in international arena. That rhetoric focuses on Russia’s identity when explaining its acts as a state. So, it becomes important to analyze how exactly Russia is using its identity in international law, that is – how international principles are used and what meaning they have for Russia, based on its identity.

The thesis suggests additional view to Russia’s understanding of international law by emphasizing role of identity. It does not try to deny (neo)realism or any other theory for that matter. Its purpose is to add new possible explanation about Russia and its relation to international law.

Identity is usually a matter of discourse and often relational. Because of that, in this thesis is used discourse analysis and Self/Other articulation. This helps to show what kind of identity state are portraying.

First of all, in this thesis will be presented constructivism framework and theoretical conceptualizations needed for analysis. Main focus of the theory is states identity. Which, in this case, is how state sees itself in relation to the others.

In the second part, there is presented method of analysis which in this case is discourse analysis. Research design and methods is based on Lane Hansen suggestions and ideas.

Third part is thesis empirical findings. The discourse analysis of official Russian discourse reveals how Russia sees itself and other, that are reflected by Western states. Through the discourse there are few topics or rather self-images that Russia uses to project itself and often in relation to other, like – just vs manipulating; peaceful vs aggressive; undervalued vs hegemonic. Russia articulates itself as just, peaceful and undervalued by the West. It is often said that Russia believes and strives to create law based world order, with respect of international organizations, multilateral decisions and so on. In contrary to Russia, the Other always are manipulating international norms, using aggressive means of policy and trying to expand its hegemonic power and make world by its own standards. Russia as the powerful and just is protecting diverse world model and multipolar order. However, hegemonic Other is always trying to universalize world nations and their distinct cultures. Russia also feels undervalued and misunderstood. The Other always undermines Russia's decisions and opinion and seeks to stop its development.

The most important finding after analyzing the discourse is that Russia has 2 understandings of international law. One it uses in post-Soviet space and the other it uses in the rest of the world. Following this, one can see, that Russia is still very much attached to its former territories and still sees it as part of itself if not officially as territories, at least culturally and historically. So, Russia's use and understanding of international principles is highly influenced by the understanding of itself and the limit of its identity.

For further analysis one should try to research not only official but other discourses as well, as it can provide with broader and deeper identity analysis. Moreover,

it is worth to analyze Western – or rather US – identity and its relation to international law and compare it with Russia's.